

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 6 • SEPTEMBAR 2012 • BROJ 64

КАЖЊАВАЊЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА НА РАЗМЕЂИ XIX И XX ВЕКА

Кажњавање ученика у основним школама је представљало педагошку праксу у српском школском систему у XIX веку. Приметно је настојање да се неопходни ред и дисциплина у школама не обезбеђују само кажњавањем, већ и усавршавањем педагошке праксе. Наставни кадар је водио рачуна да кажњавање, када је оно неопходно, буде у

духу успостављених педагошких принципа, транспарентно и завешено, како не би долазило до претеривања. Зато је уведена обавеза учитеља да свако кажњавање ученика региструје у посебном списку. Ревизори су то контролисали приликом обилазака школа.

(Више на сџр. 2)

ПРОСВЕТАРИ ОДБИЛИ ПОВИШИЦУ ОД ДВА ОДСТО

Запосленима у просвети понуђено је повећање зарада од два одсто у октобру 2012. године и још два процента у априлу 2013. године, изјавио је министар финансија и привреде Млађан Динкић. "То није довољно, имајући у виду материјалну ситуацију грађана, али је највише што можемо да понудимо с обзиром на економску ситуацију у земљи", рекао је Динкић после састанка са представницима репрезентативних синдиката у просвети. Он је навео да је нову владу затекао буџетски дефицит од 230 милијарди динара и да због тога нема новца за већу повишицу плата просветних радника.

Динкић је објаснио да ће се понуђена повишица односити и на остале запослене у јавном сектору и да ће о томе разговарати са запосленима у здравству. Према његовим речима, требало би да буде донета уредба којом ће свим запосленима у предшколском образовању бити изједначене зараде, без обзира на то у ком месту или општини раде. Уредба би требало да важи од почетка наредне године, додао је Динкић и најавио да ће Влада пронаћи средства да исплати отпремнине некадашњим просветним радницима у Војводини.

(Више на сџр. 3 и 4)

ОБЕЛЕЖЕНА НАСТАВНИЧКА СЛАВА

Чињеница да је нова школска година започела, а да нису решени бројни проблеми у просвети, ипак није пореметила обележавање овогодишње еснафске славе учитеља. Наш Синдикат, који је за своју славу одабрао Сабор српских светитеља и учитеља, славу коју су некад славили српски учитељи, чланови Краљевског друштва српских учитеља је остао баштиник ове традиције. Еснафска слава је прилика да се сетимо свих српских учитеља од родоначелника немањихке лозе, Св. Симеона Мироточивога и Св. Саве, па до оних који су Србију увели у ред модерних европских земаља и који су дали немерљог и допринос српском образовању и учинили га да оно постане део европског и светског образовног система.

Ове године наш Синдикат Славу је обележио 15. пут. Гости на овој свечаности били су чланови руководства Синдиката, председници Синдиката из Западнобачког округа и целе Војводине, представници Министарства просвете, локалних власти и средстава информисања. Кума овогодишње славе била је г-ђа Бисерка Беквалац шефица сомборске филијале Wiener Stadtische осигурања.

(Више на сџр. 6)

У овом броју можете још читати:

МАЂИНЕ ЗАОСТАЈУ ПО ШКОЛОВАНОСТИ	стр. 5
ДИРЕКТОР СМЕЊУЈЕ ШКОЛСКИ ОДБОР	стр. 5
1,35 МИЛИОНА ГРАЂАНА СРБИЈЕ БЕЗ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	стр. 7
ВИШЕЈЕЗИЧНОСТ ЕВРОПЕ ТРЕБА САЧУВАТИ.....	стр. 7
АЛАРМАНТНО СТАЊЕ У ПРОСВЕТИ	стр. 8
ПОТРЕБНА ИНТЕРАКЦИЈА НАСТАВНИКА, УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА.....	стр. 8
ПРОПИСИ ЈАЧИ ОД ИНТЕРЕСА ДЕЦЕ	стр. 9
ЗАРАДЕ: ОБРАЗОВАЊЕ ИСПОД ПРОСЕКА	стр. 10
ОДГОВОРНОСТ ЧЛАНОВА ШКОЛСКОГ ОДБОРА	стр. 11
ДЕТЕКТИВИ ПРОВЕРАВАЈУ БОЛОВАЊА	стр. 12-

МЛАДИ: ПРАВО ДА НАС ЧУЈУ

Иако чак 68 одсто младих тврди да никада није присуствовало консултацијама са доносиоцима одлука на локалном нивоу, а 53 одсто њих да никада није присуствовало састанцима са представницима школе, 63 одсто анкетираних представника локалне заједнице тврди да у њиховим срединама постоје механизми за ангажовање младих. Млади мисле да њихово учешће, ако га уопште има, није суштинско, односно да се њима манипулише и да одраслима служе као декорација за њихове циљеве. Млади представнике локалне самоуправе оцењују као најмање заинтересоване за њихово мишљење.

(Више на сџр. 9)

KAŽNJAVANJE UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA NA RAZMEĐI XIX I XX VEKA (I)

(Наставак са стр.1)

Kažnjavanje učenika u osnovnim školama je predstavljalo pedagošku praksu u srpskom školskom sistemu u XIX veku. Primetno je nastojanje da se neophodni red i disciplina u školama ne obezbeđuju samo kažnjavanjem, već i usavršavanjem pedagoške prakse. Nastavni kadar je vodio računa da kažnjavanje, kada je ono neophodno, bude u duhu uspostavljenih pedagoških principa, transparentno i zavedeno, kako ne bi dolazilo do preterivanja. Zato je uvedena obaveza učitelja da svako kažnjavanje učenika registruje u posebnom spisku. Revizori su to kontrolisali prilikom obilazaka škola.

U vremenu koje nas interesuje (tradicionalna – „stara škola“) od najvećeg uticaja je bila Herbartova koncepcija razumevanja pedagoške prakse i njenog sprovođenja. Disciplina učenika zasnivala se na obaveznoj („slepoj“) poslušnosti, strahu, autoritativnom stavu učitelja. Takva disciplina je odgovarala školi u kojoj su glavni oblici pedagoškog rada bila predavanja i ispitivanja. Učenici su morali nemo da posmatraju i slušaju („da se pretvore u oko i uvo“), da pamte i da zapamćene činjenice, na zahtev učitelja, ponove, uključujući i sve izložene generalizacije. Osnovu te discipline činilo je ono što se kod nas nazivalo zaptom (vaspitne prinudne mere) i stegom (obuzdavanje dečije prirode i vaspitavanje u smislu pokornosti normama koje postavljaju odrasli).

Za ovu priliku je, čini nam se zanimljivim, da zabeležimo jednu polemiku iz skromne pedagoške štampe krajem šezdesetih godina XIX veka u Srbiji. U listu Škola broj 5 od 17. januara 1869. godine objavljen je izveštaj sa učiteljskog zbora u Šapcu, u čijim stavovima je prisutno i sledeće: „Najnužnije je dakle da se odma jednak zapt uvede, postojano održava i da svuda jedna duša diše, ako smo radi da nam deca izlaze iz škole naučena pobožnosti, udruživanju i praktičnosti dok ne dorastu da i sama za tim teže i da ih čim u gimnaziju uđu ne isteruju.“ Reagovao je oštro Ž. Žujović u narednom broju Škole: Kad bi učitelj naumio dovesti decu do potpune poslušnosti i pokornosti, ne bi mu ni jednog minuta ostalo za pouku te dece u čem drugom osim pokornosti i poslušnosti. Deca su neposlušna i nepokorna po prirodi svojoj na koju dejstvovati stegama, zaptima, zakonima, zapovestima, golim rečima i t.p. znači ubijati tu prirodu, znači, drugim rečima ubijati samu decu, što se uveliko i čini u našim školama.

Savremena pedagogija ne dopušta nikakvog nasilja u školama i nalaže učiteljima da saobračaju s decom kao sa sebi ravnima, t.j. čoeški, ako mogu, a ako ne mogu to da se udalje iz škole. Stegnut u kolevci, stegnut u porodici, stegnut u školi maloj, srednjoj i velikoj, stegnut u državi, stegnut u crkvi – pa zar tu hoćete da nađete ljude, građane, državnike, verujućel!“ (Ž. Žujović, Protiv školske steg).

Naročito je mesto imalo fizičko (telesno) kažnjavanje učenika. Kada se na jednoj učiteljskoj skupštini u Petrinji (1874.), kojoj je iz Srbije prisustvovao kao zvaničnik Milorad Šapčanin, ali i više drugih srpskih pedagoga, povela reč o ukidanju telesnih kazni u školama, mišljenja su bila podeljena. Tako je, primera radi, Stevo Čuturilo (Poznati pedagoški radnik i pisac, početkom XX veka, kao penzioner, bio je profesor i direktor Gimnazije u Paraćinu) izneo stav da telesna kazna u školi treba da ostane sve dotle „dok bude raja i pakla“.

Milorad Šapčanin je više puta uzimao reč i zalagao se za ukidanje telesne kazne, pošto dobra disciplina zavisi od nastave i nastavnika. Ostale su zabeležene njegove reči: „Žao mi što pripadam tome dobu u kome ima ljudi koji su još za batine.“ Tada su izgovorene i reči poznatog pedagoga dr Vojina Bakića: „Gospodo, govoriti na ovoj skupštini o batinama, to je ispod dostojanstva skupštine.“ (Citati uzeti iz: Milan B. Janković Iz istorije telesne kazne kod nas i u školi).

Mada je na toj pomenutoj konferenciji učitelja zauzet stav protiv telesnog kažnjavanja učenika, dugo godina još ona je bila prisutna ne samo u tom kra-

ju, nego i širom balkanskog prostora. U jednom od novijih tekstova na ovu temu, tim povodom je konstatovano: „Međutim, i pored svih odluka učiteljskih skupština da se iz škole izbace sve vrste telesne kazne, pored donošenja zakonskih propisa kojima se zabranjuje tuča učenika, pored toga što su mnogi roditelji podnosili tužbe sudu protiv učitelja koji su tukli njihovu decu, pored toga što je pedagoška nauka odbacila iz vaspitanja svako zlostavljanje i ponižavanje učenika, ipak kod nas nije ni do danas sasvim nestalo iz škola ni telesne kazne ni sramoćenje daka.“ (Citati uzeti iz: Milan B. Janković Iz istorije telesne kazne kod nas i u školi).

Ako je takva konstantacija izrečena 1954. godine možemo zamisliti kakva je situacija bila krajem XIX i početkom XX veka, iz kojeg vremena su dokumenti koji se sada po prvi put prezentiraju javnosti. Hvale je vredan napor ondašnjih pedagoških vlasti koje su nastojale da se uvede red u školama, u pogledu kažnjavanja učenika, kada je to iz određenih pedagoških razloga neophodno.

Koliki je bio značaj uvođenja reda kod kažnjavanja učenika, svedoče i priloženi dokumenti iz Osnovne škole bačinske, a najbolje se može shvatiti ako navedemo nekoliko karakterističnih primera iz pedagoške prakse koji su po svojoj okrutnosti prevazilazili uobičajene odnose učitelj – đak.

Počnimo od Dositeja Obradovića i njegovog sećanja: „Ščepaše ti mene četvorica, povališe ti me i protegoše na klupe. Držeći mi tako protegnuta kao volovsku kožu, jedan za ruke i za glavu, a drugi za noge, stade lupnja dvostruke kamdžije po golj koži. Jednim slovom da zadugo ne zaglušim odvali mi jednu dizinu udaraca tako goreći da usijato gvožđe ne bi moglo gore žeci“ (Dela Dositeja Obradovića, Beograd, 1911, 23).

Vuk Karadžić je zabeležio običaj da učitelj subotom posle podne tuče đake bez ikakvog povoda, već samo zato što je postojao običaj pod nazivom Subota đacka subota.

Sima Milutinović Sarajlija je dobio batine prvog dana u školi i to, kako je kasnije kazivao, za „brezposlicu“ (Andra Gavrilović, Narodne škole u Srbiji).

Ostalo je zabeleženo i sećanje na jednog od prvih učitelja u Karadorđevu u Srbiji Jovana Rančića: „On je i batinao ponekad. A koliko? Koliko je hteo: samo dok vikne dvojici te uhvate krivoga i obore. Nisam mogao, veli starac Đoka, po 2-3 dana sedeti od njegovog boja. Posle Rančića bilo je učitelja koji su tukli mnogo žesće ...“ (Milan Đ. Miličević, Kneževina Srbija).

Batiranje su vršili, po naredbi učiteljovoj, i stariji đaci, oni su tukli mlade, a njih je tukao famuluz (školski poslužitelj). Sve do 1838. nisu postojala nikakva pravila za kažnjavanje učenika, tuklo se kako je hteo učitelj, sve je od njega zavisilo. Surove kazne su teško padale učenicima, jer su oni bili odrasliji i stariji od današnjih. U školu se polazilo tek u desetoj godini, pa da bi izbegli surove kazne, mnogi su bežali u šumu. U šumu su slati panduri sa puškama da hvataju pobegele učenike i da ih dovode u školu. Emilo Cvetić navodi nekog čika Peru koji je vrlo dobro pamtio kako je jednog njegovog druga otac dovodio sam u učionicu i sindžinom mu noge vezivao za školsku klupe da ne bi mogao pobeći iz škole (E. I. Cvetić, Jagodinska osnovna škola do 1850 godine).

Dr Milovan Spasić poreklom iz Rekovca (direktor osnovnih škola u Srbiji i značajan srpski prosvetitelj), osnovnu školu učio u Rekovcu, Bačini i Jagodini. On je pisao (Neki podaci o osnovnim školama u Srbiji) da je bilo učitelja koji su kažnjavali đake da nose panj. Kazna se sastojala u vešanju u vrat panja „koji je na jednom kraju za lanac utvrđen, a na drugom kraju lanca ima alčicu. Kad se ovaj sastavi sa drugim krajem baš od panja i lokot se udari, onda se panj ne može nikako s vrata skinuti dok se lokot ne otvori. Ovako naruženo dete moralo je ići iz škole kući i natrag u školu doći.“

Srpski ministar prosvete Stefan Stefanović obišao je 1838. godine škole u Srbiji i posle toga, 11. avgusta 1838. godine izdao je Nastavlenije učiteljima pravitelstveni i opštestveni škola o radu u školi. To su bila prva uputstva učiteljima osnovnih škola o radu u školi, pa i o kažnjavanju učenika. Ovim pravilima batine nisu bile zabranjene, ali su bile znatno ograničene, jer je, po članu 9, predviđeno „pri razdavanju kazni i nagražđenija, pri ukoravanju ili pohvaljivanju treba učitelj svagda umeren, pravdoljubiv i bezpristrasan da bude, da se od velike jarosti, nepristojnih psovki i sablaznitelni reči čuva i udaljava, osobito nek se čuva da u jarosti koje dete i nezgodno ne udari ili bezumno ne kaštiguje, čim bi dete osakattiti u zdravlju njegovom navek škoditi mogo. Kazne treba svagda da su učinjenoj krivici sorazmerne i da se, kao i pohvale, bez svakog atara i pristrastija razdaju. Voošte pak s malom, slabakom, bolešljivom i strašljivom decom treba učitelj mnogo trpenija i prizrenija da ima.“ (E. I. Cvetić, Prilog istoriji naših prvih osnovnih škola).

Spisak kažnjenih učenika II razreda za školsku god. 1904/5 g.*

Redni broj	IME I PREZIME	Kako je kažnjen?	ZAŠTO JE KAŽNJEN?	Dan mesec i godina kada je kažnjen
1	Dragoljub Mišković	Opomenom	Za nemir	5 novem. 1904
2	Toma Nikolić	Opomenom Ukorom Stajanje van klupe 10 dana i zabranom igrom 1 mesec dana	Za nemir Za biće druga Za biće druga	7 dec. 1904 g. 16 dec. 1904 g. 30 marta 1905 god
3	Milun Stamenković	Opomenom	Za biće druga	18 decembra 1904 god.
4	Čedomir Jakovljević	Opomenom	Za nemir	7 maja 1905 g.

*Napomena: formular je urađen rukom. Na omotu piše: Spisak kažnjenih učenika II raz. Za školsku 1904/5 god. Bačina 20 sep. 1904 g. Vodi Ljub. D. Todorovička učitelj.

ОД ПОНУДЕ КОЈА СЕ НЕ ОДБИЈА ДО ПОНУДЕ КОЈУ НИКО НЕ МОЖЕ ПРИХВАТИТИ

**Динкић затражио (а није добио) годину дана социјалног мира
док не консолидује јавне финансије • Компромис са синдикатима, помоћ Влади да
брани концепт пред ММФ-ом
(Наставак са стр.1)**

Уторак, 28.08.2012.г. је у Министарству финансија одржан састанак репрезентативних синдиката из свих сектора образовања са представницима министарства просвете (и науке) и финансија (и привреде) на коме се, овај пут, појавио и главни преговарач у име Владе Републике Србије, министар финансија и привреде, Млађан Динкић. Састанку су, у име СрпС-а присуствовали Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар и Слободан Брајковић, председник Главног одбора.

Министар Динкић је у свом уводном излагању образложио тренутно стање српских финансија и посебно нагласио да је затекао катастрофалну ситуацију у буџету, односно буџетски дефицит од 230 милијарди динара који је, уз сва остала неповољна макроекономска кретања, проузроковао и да јавни дуг непланирано порасте, те да буџетски дефицит у овом тренутку износи рекордних 7,1% БДП и да је циљ ове владе и његовог министарства да тај дефицит у току наредне буџетске године доведе на ниво од 4,4% БДП, односно ниво раније договорен са ММФ-ом. Оно што забрињава то је да је јавни дуг ушао у тзв. експоненцијални раст и да га је неопходно радикалним мерама довести у некад планиране границе. С обзиром да ове године доспевају и знатне камате (66 милијарди динара) које се морају исплатити, он је затражио разумевање од представника синдиката за промену формулу у обрачуна зарада у јавним службама за наредна два обрачунска периода – у октобру ове године и априлу следеће године, а према његовим очекивањима, од октобра 2013. године финансирање јавних посленика би се обављало на начин као што је то и било раније, у складу са фискалним правилима дефинисаним у Закону о буџету (реалан раст за половину БДП, наравно уз укључену инфлацију мерену растом потрошачких цена за обрачунски период). Како је он као максималну понуду изнео да ће Влада, уз редовно извршавање свих својих обавеза према запосленима у просвети, гарантовати редовну исплату према раније утврђеној динамици, и то да ће повишице у октобру 2012. и априлу 2013. године бити увећане за по 2%, било је јасно да, и да су хтели, представници запослених нису могли прихватити ову понуду и због чињенице да садашња формула (бар на папиру) просветарима, другим јавним службама и са њима везаним пензионерима предвиђа за октобарску плату веће повећање (бар математички). Стога је предлог министра финансија једногласно одбачен, бар засад, јер је сасвим извесно да је, а то је

потврдио и сам министар Динкић, предлог ребаланса (самим тиме и измена Закона о буџету) за 2012. годину, као уосталом и предлог буџета, односно Закона о буџету за 2013.г. припремљен и Влада ће га већ наредне седмице усвојити, а српски Парламенат, сасвим извесно у наредним недељама и преточити у закон. У том моменту, када постојећи члан Закона буде потпуно измењен, понуда од 2% у односу на замрзавање плата и пензија које тражи ММФ постаје, ипак, каква-таква понуда и можда за неке и прихватљива, тим пре што Влада Републике Србије гарантује да ће, сем тога, обезбедити исплату јубиларних награда за запослене у просвети, исплату отпремнина, исплату новогодишње односно светосавске награде, која је у протеклом периоду суспендована, те одложити рационализацију броја извршилаца у образовању и финансирање по ученику до момента када буде могла обезбедити средства потребна за стимулативне отпремнине и одговарајући социјални програм, при чему се Влада обавезала да се број запослених у просвети неће смањивати током 2012. и 2013. године, те да ће помоћи да се изврши усклађивање зарада запослених у предшколским установама на нивоу целе Републике на начин да сви запослени у предшколским установама са истим нивоом стручне спреме добију и исту плату. Сем тога, Влада Републике Србије, односно ресорна министарства просвете и финансија прихватају на себе обавезу да се и за запослене у науци обезбеде повишице као и за друге запослене у просвети.

Иако би се поменути састанак могао оценити као неуспешан, он то ипак није, јер је по први пут Влада изнела свој јасан концепт санације јавних финансија и враћања буџетског дефицита у раније утврђене оквире, као и своје виђење финансирања зарада јавних посленика у наредној буџетској години. Међутим, понуда коју су неки од представника синдиката, како су и сами рекли, са гнушањем одбили, сасвим извесно би другачије изгледала када би се пред њих ставио избор: замрзавање или не дај боже смањивање плата, или какво-такво повећање уз гарантовану динамику и остало напред речено. Нажалост, ни предлагачима протокола које можете преузети у додатку овог саопштења, а ни синдикатима у овом тренутку време није било савезник, па је и сама понуда изнета како би помогла државном ризичару да пред ММФ-ом тражи разумевање и одобрење за и овако мало повећање, јер је то Влада Републике Србије преточила у Протокол и на себе преузела ту обавезу. Све то сличи на ону народну о дилеми човека који треба да се одлучи или за врапац у руди или за голуба на грани. Када одлете и врабац и голуб, онда сасвим сигурно ни те дилеме више неће бити, те је једино за сада извесно да нико од синдиката неће прихватити понуђене протоколе и да ће министар Динкић, када за две недеље буде разговарао са мисијом ММФ-а, морати се позвати само на предизборна обећања дата бирачима (и пензионерима), а не и на неки конкретан акт. Или можда се нешто промени у оном моменту када Народна Скупштина поништи сада важеће формуле за обрачун плата и усвоји нове, а што је, уствари, најизвеснија ствар.

На инсистирање представника нашег Синдиката који су први одбили понуђене протоколе

из поменутих разлога и опет потегли питање усклађивања коефицијената за запослене у просвети, те изнели од раније јавно познате ставове овог Синдиката да запослени на најједноставнијим пословима мора имати плату бар у висини минималца, а да однос међу платама мора бити сачуван као у оригиналној Уредби (1:3), а затим и указали да је једино наш Синдикат одбио раније утврђен предлог друга три синдиката о „козметичком“ поправљању ове Уредбе, министар Динкић и министар Обрадовић су прихватили да се Уредба усагласи са нових звањима и занимањима, да Влада размисли раније од свих синдиката прихваћене веће додатке на плату из члана 3. Уредбе (одељенско старешинство, стечена звања у складу са законом, рад у отежаним условима, послови руковођења, рад у комбинованим одељењима и сл.) и да се у периоду од три године плате у просвети увећавају на начин да се поново успостави однос од 1:3 између плата за најједноставнији рад и плата за најсложенији рад у просвети, односно да се однос међу платама врати на ниво који је био 2008. године, пре чувеног „замрзавања“ плата.

И сам министар Динкић је у свом излагању констатовао да више није у прилици да као 2006. године, када је синдикатима понудио и више него што су тражили, па они то, наравно, нису могли ни да одбију, већ је сада у позицији да нуди тек толико да се одржи обећање да плате неће бити замрзнуте, иако је свима јасно да ће оне и даље реално бити све мање и да, наравно, синдикати нису такву понуду могли ни прихватити. Засад.

У сваком случају органи свих синдиката су се до краја прве недеље септембра изјаснили у којој је мери понуда Владе Републике Србије прихватљива за њихове синдикате. Без обзира на прихватање или неприхватање понуђених протокола, извесно је да ће Влада Републике Србије већ до краја следеће седмице усвојити ребаланс за 2012. годину, а најкасније до краја октобра да ће и Влада и Скупштина усвојити Закон о буџету за 2013. годину. Да ли ће министру Динкићу одбијање понуђених протокола онемогућити да пред мисијом ММФ-а изгура и овако бедно повећање остане да се види, јер и 14. септембар, када ова мисија долази да овај пут, не уговара нови споразум са Владом Републике Србије, већ да јој „подели пацке“ за пробијање буџетског дефицита и пробијање границе јавног дуга изнад договорене, није тако далеко датум.

Седница Председништва СрпС-а на којој је разматран ниво постигнутих преговора са Владом одржана је у суботу, 01.09.2012. г. На овој седници је утврђен предлог Протокола прихватљив за СРПС који можете видети на следећој страни Информатора. Напомињемо да су у прилогу овом саопштењу дати предлози протокола које су синдикати добили од стране Владе на поменутом састанку и да су оба министарства која су заступала Владу прихватила да се у тачку 5. Протокола убаци обавеза исплате отпремнина, што је врло важно било за колеге из Војводине и нова тачка 7. у којој би се дефинисала обавеза Владе да донесе нову Уредбу о коефицијентима са јасно дефинисаном обавезом да се у периоду од три године поново успостави некадашњи однос између најмање и највеће плате од 1:3 (у високом образовању од 1:5).

(NE)SIGURAN I VRABAC U RUCI

• Fiskalni savet, MMF i struka traže zamrzavanje plata u javnom sektoru i penzija • Vlada RS namerena da „ograničeno uveća zarade“ (i penzije)

(Nastavak sa str.1)

Nakon pregovora održanih u toku i krajem avgusta između reprezentativnih sindikata svih sektora obrazovanja i Vlade Republike Srbije, koju su predstavljali timovi ministarstva prosvete (nauke i tehnološkog razvoja) i finansija (i privrede) i koji nisu doveli do konkretnog sporazuma, ali su ipak pojasnili stajališta jedne i druge strane, autor ovog teksta je pregovore ocenio u svom tekstu „Od ponude koja se ne odbija do punede koju niko ne može prihvatiti“, kao blag napredak, s obzirom na sadašnje okolnosti i sa aluzijom na pregovore iz 2006. godine, kada je takođe ministar finansija bio Mladan Dinkić i pregovore danas. Nažalost, za ovih 6 godina mnoge su se stvari pogoršale, „porodična srebrnina“ je prodana, pa ni „državni rizničar“ nije mogao ponuditi nešto spektakularno, jer je u državnoj kasi zatekao preveliku i neočekivanu budžetsku rupu za koju zasad nema rešenje, a da li će za godinu dana, kako planira, uspeti pokrpati tu rupu, tek ostaje da se vidi.

Elem, iako su neki sindikati „sa gnušanjem“ odbili 2% povećanje zarada u oktobru ove godine i 2% u aprilu naredne godine, a neki iz principijelnih razloga odbili da potpišu ponuđeni Protokol (jer je tada (bar na papiru) još uvek (malo) važeći Zakon o budžetu za 2012. godinu trebao da obezbedi imaginarnih 5-6%, odnosno onoliko procenata kolika je inflacija u prethodnih 6 meseci), sve je izvesnije da će maksimalna povišica, ako je i bude, biti toliko pomnijanih 2%. Naime, Vlada Republike Srbije je početkom prošle nedelje usvojila rebalans budžeta (ispravno čitaj: Izmene i dopune Zakona o budžetu Republike Srbije za 2012. godinu) i taj Zakon po hitnom postupku uputila u Narodnu Skupštinu, uz set od 11 pratećih finansijskih zakona, uključujući i izmene i dopune Zakona o budžetskom sistemu, koji treba da pomognu „čuvaru državne riznice“ da konsoliduje „tonući brod“ srpskih finansija, iako je i sam svestan da je jedino što je moguće u ovoj godini, a to je da spreči potonuće, a da tek naredni Zakon o budžetu za 2013. godinu treba da javni dug dovede u ranije dogovorene okvire (sa 7,1% na 4,5%). Ovo će biti zadatak za Ministarstvo

finansija, jer je trenutno javni dug odavno prešao proklamovanu granicu od 45% BDP i iznosi gotovo 60%, a budžetski deficit trenutno je fantastičnih 230 milijardi dinara, kojih nema, a i neće biti uskoro. Poređenju radi, samo da kažemo da 2% kojih se neki gnušaju košta Vladu koja te pare nema novih oko 16 milijardi RSD na godišnjem nivou. Ako se svemu ovome doda mišljenje koje su proteklih dana (nakon što je Vlada usvojila rebalans) iznosili vodeći srpski ekonomisti, Fiskalni savet, pa i mislija MMF-a koja je boravila ovih dana u našoj zemlji i koja nije ni razgovarala o eventualnom nastavku saradnje sa srpskom Vladom, već joj delila packe zbog nepoštovanja ranije utvrđenih fiskalnih pravila i budžetskih okvira, onda ono što je ponuđeno u rebalansu, odnosno u pomenutom Zakonu o izmenama i dopunama Zakona o budžetu za 2012. godinu, o kome je upravo danas (utorak, 18.09.) srpski Parlament počeo da raspravlja i nije tako loše kako je moglo biti (pretpostavljam da bi između izbora zamrzavanja plata ili, ne daj bože, smanjenja, sva-ko normalan pre odabrao 2%).

Nažalost, razvoj situacije preti da ugrozi i ovo kakvo-takvo povećanje plata u javnom sektoru i sa njima, po principu spojenih sudova, vezanih penzija, jer fiskalna pravila kažu i da bi u slučaju daljeg pada BDP moglo doći do nepopularne mere zamrzavanja plata, odnosno ograničavanja plata i penzija. Plate u realnom sektoru, da ne pominjemo, svima je dobro znano, odavno su niže od plata u javnom sektoru i odavno su limitirane, prvenstveno odnosom srpskih preduzetnika prema svojim zaposlenima.

Dakle, iako je izvesno da će Narodna Skupština, nakon rasprave danas i narednih dana usvojiti Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Republike Srbije za 2012. godinu i pretpostavljamo ključni član 6. tog Zakona, kojim se menja raniji član 8. Zakona o budžetu za 2012. godinu, odnosno njegov stav 3. koji je govorio o platama javnih poslenika i u kojem se kaže da će „od plata za oktobar 2012. godine osnovica za obračun i isplatu plata za državne službenike i nameštike, sudije, javne tužioce i zamenike javnih tužilaca,

predsednike i sudije Ustavnog suda povećaće se za 2%“ nije baš u potpunosti jasno da li će Vlada i u narednom Zakonu zbog pritisaka MMF-a, Fiskalnog saveta i drugih uneti istu odrednicu u Zakon o budžetu za 2013. godinu koji treba da definiše povišicu za april 2013. godine i naravno, povišicu za oktobar 2013. godine, kada bi sve trebalo vratiti u predašnje stanje (samo da ne bude „ne lipši margare do zelene trave“), što ipak otvara prostor da u kontekstu onog ponuđenog na Velikogospoinskom sastanku održanom u Ministarstvu finansija, bude potpisan kakav-takav Protokol, tim pre što bi, ukoliko se povišice nađu u Protokolu, one dale alibi državnim rizničaru da pred svetskim finansijskim policajcem – MMF-om brani zašto je, ipak, prihvatio „ograničen rasta zarada zaposlenih u javnim službama“.

I ovom prilikom podsećamo da Vlada Republike Srbije, sem pomenutih povećanja zarada, garantuje (bar za izvesno vreme) sigurnost radnog mesta, te isplatu jubilarnih nagrada i bonusa u vidu novogodišnje (svetosavske) nagrade, te da će u roku od 3 godine raspone plata, odnosno koeficijente za obračun i isplatu plata vratiti u odnos koji je bio pre zamrzavanja plata 2008. godine (u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika na 1:3, a na univerzitetima na 1:5). Ostaje da se još vidi šta će biti sa predlogom Srps-a da se u Protokolu nađu i otpremnine za penzionisane prosvetare, kao i da se obezbede sredstva za troškove po odlukama sudskih presuda. Međutim, poznavajući kako se sindikati ponašaju na pregovorima, a pogotovu u momentu kada nešto treba potpisati, veoma je moguće da će predloženi Protokol i predložena Uredba o koeficijentima pretrpeti (ne)znatne izmene, a možda čak i neće biti potpisani. Sasvim smo sigurni da ih jedan sindikat neće potpisati, jer nikada ništa i nije potpisao, čak ni onda kada dobije ono što je tražio. Ovo nije nagradno pitanje, ali imate pravo da jednom pogadate o kom se sindikatu radi.

Predlog Protokola Srps-a i Predlog izmene i dopune Uredbe o koeficijentima možete preuzeti sa naših sajtova.

Преглој СрпС-а

Vlada Republike Srbije i predstavnici reprezentativnih sindikata prosvete, u cilju poboljšanja materijalnog položaja zaposlenih u prosveti, dana ____ 2012. godine u Beogradu, zaključuju

ПРОТОКОЛ

1. Vlada Republike Srbije ће редовно извршавати све обавезе према запосленима у просвети и гарантује исплату плата запосленима у просвети за 2012. и 2013. годину.
2. Vlada Republike Srbije обавезује се да се број запослених у просвети неће смањивати у 2012. и 2013. години.
3. Повећање плата запосленима у просвети у 2012. години, почев од октобарске плате, биће у износу *својег раста пошрошачких цена у претходних шест месеци*.
4. Vlada Republike Srbije обезбедиће повећање плата у 2013. години запосленим у просвети, почев од априлске плате у износу *својег раста пошрошачких цена у претходних шест месеци, уз увећање за половину реалног раста БДП у претходној години, уколико је тај раст*

пошишван, а од октобарске плаће у 2013. години, у износу стопе раста потрошачких цена у претходних шест месеци.

5. Vlada Republike Srbije обезбедиће исплату jubilarних nagrada запосленим у просвети, из буџета јединица локалних самоуправа на територији Republike Srbije, *оштрелмина и шрошкова по одлукама судских пресуда*, у складу са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања. Јединице локалне самоуправе су у обавези да информацију о исплатима jubilarних nagrada запосленим у просвети достављају Министарству финансија и привреде (реализацију ове тачке контролисаће Министарство финансија и привреде).
6. За све запослене у просвети, Vlada Republike Srbije ће обезбедити исплату једнократне новогодишње, односно светосавске nagrade у износу од 4000 динара нето, кумулирано кроз децембарску зарату у бруто износу, која ће се исплатити у јануару 2013. године.
7. Vlada Republike Srbije донеће нову Уредбу о кофицијентима за обрачун и исплату плаћа у којој се обавезује да ће у року од наредне три године усвојити ранији однос између најниже и највише плаће од 1:3, три чему би запослени на најједноставнијим пословима имао кофицијент који му обезбеђује законом загарантовану минималну зарату.

ЗА ВЛАДУ

мр Млађан Динкић
министар финансија и привреде

проф. др Жарко Обрадовић
министар просвете, науке и
технолошкој развоја

СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ

Бранислав Павловић, председник
ГСПРС „НЕЗАВИСНОСТ“

др Томислав Живановић, председник
УНИЈА СИНДИКАТА ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА СРБИЈЕ

Драган Мајијевић, председник
СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ СРБИЈЕ

Слободан Брајковић, председник
СИНДИКАТ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ

проф. др Гордана Бојковић, председница

МАЊИНЕ ЗАОСТАЈУ ПО ШКОЛОВАНОСТИ

“У вишенационалном окружењу каква је Војводина, ниво образовања припадника етничких група (мађарске, словачке, албанске) заостаје за нивоом образованости већинске популације”, указала је социолошкиња др. Ирен Молнар-Габрић, професорка универзитета и председница Научног друштва за хунгаролошка истраживања у ауторском тексту, којег је недавно објавио „Мађар со“. Она је, поред осталог, предпочила да се у случају Мађара завршено више образовање исказује са 3,3 процената, што у просеку представља заостајање од 1,5 процената у односу на исту спремну међу припадницима већинске нације, док факултетску спремну има 3 одсто припадника мађарске етничке групе, и констатовала да је ниво школованости војвођанских Мађара још увек у значајном заостајању.

„Број Мађара који су дипломирали на факултетима још увек је забрињавајуће низак у односу на број дипломираних у већинској нацији. Заостајање износи отприлике око 3 одсто, а у случају градског становништва та разлика достиже и 4 процента. Сразмерно учешће студената мађарске националности у тој популацији је једва нешто више од 6 процената. Да би се темпо опадања умањило, треба континуирано осмешливати да вреди учити на мађарском језику у Војводини и тог се задатка са великим жаром прихватио Национални савет Мађара” – навела је Ирен Молнар Габрић. Она је указала и да је број студената мађарске национал-

ности из Србије/Војводине који студирају на високошколским институцијама у Мађарској прилично значајан, и да је према подацима мађарског Министарства за националне ресурсе из прошле године њихов укупан број у 2010. години зносио 1385. – Уколико узмемо у обзир да је на Универзитету у Новом Саду (на државним факултетима и вишим школама) 2010. студирало укупно 3152 студената, може се констатовати да је 30-35 одсто целокупног мађарског студентског контингента од укупно 4500-4700 студената студирало у Мађарској. Њихов повратак и запошљавање код куће је отежано и проблематично и велики је емигрантски губитак”, констатовала је Ирен Молнар Габрић.

Ауторка је оценила и да су високошколском образовању на мађарском наставном језику у Србији потребне бројне промене да би млади из Војводине добијали знање европског нивоа, уз очување њиховог националног идентитета и матерњег језика. – Према садашњем закону код нас образовање на вишим школама и факултетима постоји само на српском језику и због тога би требало ублажити претерану централизацију на подручју образовања. Одржавање предавања и вежби (држање часова на мађарском језику министарство не плаћа) зависи и од добре воље предавача који знају мађарски језик и професора који су спремни да предају на мађарском”, навела је још Ирен Молнар Габрић.

ЛИСТА ЗА (НЕ)ПРЕУЗИМАЊЕ

Формирањем Листе радника за чијим радом делимично или у потпуности престаје потреба покушава се, на почетку сваке године, решити проблем технолошких вишкова и запослених са смањеном нормом. Нажалост, то се ради на нетранспарентан начин и, уместо да се једном коначно утврди колико реално у просвети има вишкова и да се на законит начин они збрину и/или материјално обештете, власт се труди да углавном остане све како је и било.

Тако се дешава да су колеге са смањеном нормом на територији Града Суботице мањевише збринуте и раде делом посао за који су стручни, али и послове за које нису компетентни и које обављају нестручно. Тим колегама се чини да су збринуте и да је то решење, али то нажалост није случај, пошто је њихов проблем и даље остао. Иако су они и даље статусно вишкови, због чињенице да им је попуњена норма скинути су са Листе, чиме се ствара простор да директори могу запошљавати нова лица са делом норме или негде и читавом нормом, јер током године долази до промена у неким шко-

лама, па ако нема на Листи потребног кадра, директор расписује конкурс. На тај начин погоршава се дисбаланс између броја наставника (запослених) и броја ученика као будуће јединице плаћања услуга образовања.

Стога се и питамо, ако је Листа за преузимање један од законских начина за добијање (пуне норме) часова, како је могуће да се неке колеге „преко ноћи“ нађу у другим школама, а да нису били на Листи, како је могуће да се на Листи нађе неко ко испуњава услов за пензију, како се нашао неко на Листи а да ни по којем критеријуму није могао да буде на Листи, зашто се на Листи није нашао неко ко је требало да буде, због чега поједини директори и даље попуњавају наставу задржавајући нестручне кадрове, а не преузимајући са Листе стручне? Оваквим дешавањем у пракси Листа за преузимање постаје бесмислена и у супротности са прокламованом рационализацијом.

А, да медаља има две стране говоре нам и бројни примери из праксе, пошто се дешава да запослени са смањеном нормом, кад му се нађу недостајући

часови, не жели да их прихвати из неких својих разлога, већ радије у „својој“ школи допуњује норму неким изборним предметом, библиотеком или нечим трећим. Један од засад нерешених проблема у пракси је и случај када школи треба наставник са пуним фондом часова, а на листи има 5 наставника којима недостаје нпр. по 20% до норме.

Нажалост, прича о рационализацији броја извршилаца у просвети свела се на смањење норми наставницима, а заборавља се да рационализација није прича само о наставницима, већ и о свим запосленим, јер се ваљда обим послова смањује свима у односу на све мањи број ученика, а што надлежни упорно пренебегавају.

Елем, на недавно разматраној Листи за преузимање највише наставника са смањеном нормом је из реда наставника физичког васпитања, географије, биологије и историје, музичке и ликовне културе, док су у школама, с друге стране, дефицитари професори енглеског језика, немачког и математике, а њихове замене нису адекватне.

Јелена Зејак, председница ГрО НСПРВ Суботица

ДИРЕКТОР СМЕЊУЈЕ ШКОЛСКИ ОДБОР!

Након учестале праксе да директори суботичких (и других) школа траже смену чланова органа управљања када им нису по вољи и када гласају за одлуке које се не свиђају директорим, или доноси одлуке које нису по мери директора и последњег таквог случаја у суботичкој ОШ „Соња Маринковић“ проф. Хаџи Здравко М. Ковач, ген. секретар НСПРВ 27.08.2012. године је упутио допис г-ђи Марији Керн Шоља, председници Скупштине и г-ђи Етели Јеринкић, члану Градског већа задуженог за образовање у коме каже да се „члан нашег Синдиката у ОШ „Соња Маринковић“ у Суботици, Велимир Ивковић Ивандекић, обратио Синдикату због (сличног) проблема насталог у тој школи“. „Наиме, одлуком Наставничког већа школе он је разрешен чланства у Школском одбору у који је именован из реда запослених. Предлог за ово разрешење поднео је директор школе који је вршио директан пристикас на чланове Школског одбора, захтевајући да се оно изгласа. На седници Наставничког већа гласало се у два наврата акламацијом, при чему није постигнута потребна већина за разрешење. Након тога, приступило се тајном изашњавању, на којем је донета одлука о разрешењу колеге Ивковић Ивандекића“ пише Ковач.

„Ова одлука Наставничког већа није у складу са чланом 55. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања. Предлог директора за разрешење је мотивисан деловањем Велимира Ивковића Ивандекића у Школском одбору, јер је именовани учествовао у доношењу одлуке да се директор разреши. На овај начин директор покушава да из Школског одбора елиминира чланове који траже његово разрешење због лошег рада, да би обезбедио већину која га подржава. Како наш члан представља запослене у Школском одбору, а не директора, предлог за разрешење је морао доћи од оних који су га и изабрали, уколико су незадовољни његовим радом. У конкретном случају није испуњен ни један услов за разрешење прописан Законом. Уколико се устроји пракса овакве злоупотребе од стране директо-

ра, онда ће се Школски одбор претворити у орган директора, што имамо у већини установа. Уколико је казна за законито донету одлуку о разрешењу директора разрешење чланова Одбора који су за такву одлуку гласали, онда школски одбори не треба да постоје. Указујемо и на покушај директора да се смени и неки представници родитеља у Школском одбору, што илустрира начин рада директора који не бира начине да остане на тој функцији“ каже у том допису проф. Ковач.

„Ово је најмање други покушај од стране директора да се чланства у Школском одбору разреши чланови НСПРВ који учествују у доношењу одлуке о разрешењу директора. Први сличан случај био је недавно у Основној школи у Чантавиру, али пошто је одлука о разрешењу члана Школског одбора била незаконита и иако је стављена на дневни ред градске скупштине, по њој до сада није донета одлука“ констатује он.

„Како одлуку о разрешењу доноси скупштина, тражимо да се онемогући оваква злоупотреба од стране директора и да се одбије предлог о разрешењу Велимира Ивковића Ивандекића, као неоснован. Оваква одлука би била веома значајна за јачање улоге Школског одбора као независног органа школе у оквиру његових надлежности“ тражи од надлежних проф. Ковач.

У очекивању да ће Скупштина града Суботице ипак одбити овај предлог наставничког већа за разрешењем, генерални секретар Синдиката проф. Ковач и правник Синдиката Томислав Дрвар су са Јеленом Зејак председницом ГрО синдиката за Суботицу обавили разговор са директором поменуте школе и његовим сарадницима на којем је он непоправљиво исказао намеру да смени члана Школског одбора из реда запослених, а ако може и члана Одбора из реда родитеља, који му такође није по вољи, па смо о томе „ко коси, а ко воду носи“ кад је у питању избор и разрешење члана школског одбора прибавили мишљење компетентних правника које објављујемо у нашој редовној рубрици „Правници одговарају“ на 11. страна Информатора.

9. septembar: Sabor srpskih svetitelja i učitelja

SVEČANO OBELEŽENA NASTAVNIČKA SLAVA

(Nastavak sa str. 1)

Činjenica da je nova školska godina započela, a da nisu rešeni brojni problemi u prosveti, ipak nije poremetila obeležavanje ovogodišnjeg nastavničkog velikdana – nekadašnje (zašto ne i buduće) esnafske slave svih učitelja – Sabora srpskih svetitelja i učitelja, koja je ove godine pala u nedelju 9. septembra. Naš Sindikat, koji je za svoju slavu odabrao Sabor srpskih svetitelja i učitelja, slavu koju su nekad slavili srpski učitelji, članovi Kraljevskog društva srpskih učitelja je ostao baštiničnik (i zaštitnik) ove tradicije. Esnafska slava je prilika da se setimo svih srpskih učitelja od rodonačelnika nemanjičke loze, Simeona Mirotočivoga i Save Srpskog, pa do onih koji su Srbiju uveli u red modernih evropskih zemalja i koji su dali nemerljiv doprinos srpskom obrazovanju i učinili ga da ono postane deo evropskog i svetskog obrazovnog sistema.

Elem, nakon ovog pokretnog praznika, koji uvek pada u nedelju najbližu 1. septembru po starom (julijanskom) kalendaru, već sutradan otpočinjala je nova školska godina, a praznik je proslavljan svečano u kućama znanja i hramovima. Toga dana služen je moleban za žive i upokojene učitelje, za đake i roditelje, kao i za druge zaposlene u sistemu, da im svima nova školska godina bude uspešna. Kako je crkva ostala na jednom kalendaru (julijanskom), a država prihvatila drugi (gregorijanski) došlo je i do vremenskog raskoraka i škola danas počinje nešto ranije, ove godine bilo je to 3. septembra.

Ove godine naš Sindikat slavu je obeležio 15. put, a centralna proslava sa tradicionalnim osvećenjem i rezanjem slavskog kolača je održana u somborskom Domu učenika u navečerje slave - u subotu, 8. septembra sa početkom u 18.30 časova. Gosti na ovoj svečanosti bili su članovi rukovodstva Sindikata, predsednici Sindikata iz Zapadnobackog okruga i cele Vojvodine, predstavnici Ministarstva prosvete, lokalnih vlasti i sredstava informisanja.

Kuma ovogodišnje slave bila je g-đa Biserka Bekvalac šefica somborske filijale Wiener Stadtische osiguranja, koja je sa svojim saradnicama, na čelu sa g-đom Slavicom Ilibašić pomogla da se slava prođe uspešno, te da se obeleži na tradicionalan i dostojanstven način. Kuma Bekvalac je u svojoj besedi izrazila zadovoljstvo da joj je ukazana čast da bude domaćin vojvodanskim prosvetarima i njihovim gostima i izrazila nadu da će se dugogodišnja saradnja Sindikata i osi-

guravajuće kuće Wiener Stadtische i ubuduće nastaviti i unapređivati.

Kraći muzički program sa nezaobilaznom Svetosavskom himnom izveo je učenički hor OŠ „I. L. Ribar“ iz Sombora kojim je dirigovala i muzičku pratnju obezbedila koleginica Slavica Sokolović, a prigodnu besedu i čestitke uputio je i otac Branislav Šijačić koji je i ove godine obavio molitveni obred i osveštao slavski kolač i koljivo. Zalag za kumstvo sledeće slave preuzeo je prof Ranko Hrnjaz predsednik IO Sindikata.

„Svim kolegama, njihovim učenicima i roditeljima želim dobro zdravlje, te da im nova školska godina bude uspešna i da, ukoliko su u mogućnosti, u svojim školama ovaj dan obeleže na prigodan način, jer ko slavu slavi, onome i pomaže“ rekao je prof Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar Sindikata.

BESEDA O SABORU SRPSKIH SVETIH 2012.

*Dođite, sabori srpski, dođi sad srpski rode,
Da proslavimo praznik srpskih svetitelja i da im zahvalimo*

*Poštovani kumovi, kolegice i kolege,
dragi gosti i prijatelji,*

Još jedna, školska godina je počela, a da prosvetne (i druge) vlasti gotovo da nisu rešile ni jedan poveren im zadatak; viškova ima, ali su svi zbrinuti - bar za ovu školsku godinu, broj đaka sve je manji, ali zato je broj zaposlenih nikad veći, plata ima, ali kao i da nema, i dok svi polako, ali sigurno plovimo ka minimalcu čuvar državne riznice „široke je ruke“ - nudi 2%, otpuštanja neće biti (bar do kraja sledeće godine) garantuje ministar školski, jer nema para za otpremnine, pa će neki i bez rada primati punu platu, a neki će raditi i prekovremeno za nepunu platu, pa će tako „dara biti skuplja nego mera“, a problemi biti rešeni tako što su gurnuti pod tepih. I iako je svima jasan trend broja učenika i dok „Damoklov mač“ nezaposlenosti pretil nastavnicima, druge zaposlene niko i ne pominje, a 2014. više nije tamo daleko (i finansiranje po učeniku), nadležni se ponašaju po onoj narodnoj „selo gori, a baba se češlja“.... ima još, ali praznik je i neću više.

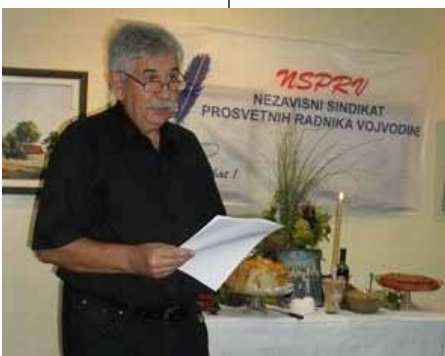
Nadam se, da sve ovo neće, a i ne treba da nam pokvari ovogodišnji nastavnički Velikdan – Sabor srpskih svetitelja i učitelja, našu (učiteljsku) esnafsku slavu i nažalost, gotovo zaboravljen praznik - praznik koji se ni ovaj put nije našao u školskim kalendarima, iako su ti kalendari krcati raznoraznim verskim i inim praznicima „svih tradicionalnih verskih zajednica“, čak i etničkih grupa - u pomenutom

kalendaru i dalje kao Dan prosvetnih radnika o(p)staje Mitrovdan, odnosno nepouzdan dan rođenja Vuka Karadžića.

Naš Sindikatu, je za svoju slavu odabrao Sabor srpskih svetitelja i učitelja, slavu koju su, uostalom, nekad slavili svi srpski učitelji, članovi Kraljevskog društva srpskih učitelja i u kontinuitetu je slavi od 1998. godine. Na taj način našem Sindikatu je palo u čast da ostane baštiničnik, ali i zaštitnik, ove lepe tradicije. Ove godine naš Sindikat slavu obeležava po 15. put.

Esnafska slava je prilika da se setimo svih srpskih svetitelja i učitelja od onih najpoznatijih - rodonačelnika nemanjičke loze, Simeona Mirotočivoga i njegovog duhovnog oca, a biološkog sina Save I Srpskog, ali i Jovana Vladimira Zetskog prvog srpskog kralja i prvog upisanog u listu svetih Srba, pa do mitroplita Dositeja Zagrebačkog, poslednjeg na toj nezavršenoj listi besmrtnika. Ovo je i prilika da se setimo i onih svetovnih učitelja koji su Srbiju uveli u red modernih evropskih zemalja i koji su dali nemerljiv doprinos srpskom obrazovanju i učinili ga da ono postane deo evropskog i svetskog: Stevana Vujanovskog, Avrama Mrazovića i njegove „Norme“, najstarije institucije u kojoj su se obrazovali učitelji na slovenskom jugu, da se setimo velikog Dositeja, prvog ministra prosvete u modernoj Srbiji Vuka Karadžića, Ivana Jugovića (Jovana Savića), Đorđa Natoševića, Nikole Vukićevića, Teodora Jankovića Mirjevskog, Uroša Nestorovića, Vićentija Rakića... da se (pod)setimo da se sa dna presušelog Panonskog mora reka srpskih učitelja izlila iz Ravangrada i prelila u maticu da joj pomogne kad joj je to najviše trebalo.

Stoga i danas sa pravom i poštovanjem podsećamo da je pri prvom pregledu svih škola u Srbiji, ne tako davne 1836. godine, Petar Radovanović, tadaš-

ни директор свих школа, нашао да има свега шедезет школа са шедезет и девет учитеља. Од њих су четрдесет и шесторика били Срби из прека. Сва четри професора тадашње гимназије били су Војвођани. При прегледу школа 1838. године нашао је Радовановић да су свих осам професора Богословије прећани, да су од петорике учитеља Главних школа четворика из Аустрије, да су од двадесет и два учитеља Normalних школа двадесеторика из Аустрије и да су сва три наставника Војне школе Срби из Аустрије. Елем, без Срба из Аустрије школовање Срба у првим данима слободу у Србији било би много спорје и са много мање успеха.

Stoga i mi, današnji srpski učitelji, kao deo učitelja sveta negujući obrazovni internacionalizam i solidarnost apsolutno podržavamo aktivnosti učitelja širom sveta, što smo potvrdili i prilikom ovogodišnje GNA i 12. juna Svetskog dana borbe protiv dečijeg rada, ... i stoga našu ovogodišnju slavu obeležavamo spremajući se za aktivnosti vezane za 5. oktobar Svetski dan učitelja i 7. oktobar Svetski dan borbe za dostojanstven rad, ukazujući pritom, i na brojne probleme kojima je bremenita naša prosveta (izostala reforma sistema obrazovanja, nedovoljno finansiranje obrazovanja, racionalizacija mreže škola i broja odeljenja, tehnološki viškovi, eh viškovi, nedovoljno ulaganje u opremu, uslovi rada nastavnika i učenika, ...).

Kada govorimo o nastavničkom pozivu, ne možemo a da se ne setimo osnivača Muške učiteljske škole u Jagodini, umnog Sretena Adžića koji onomad reče: „Učiteljski poziv je božanstven – njime se stvaraju ljudi“.

„Od kolike je koristi narodna škola za narod i državu nije potrebno osobeno dokazivati“ govorio je Adžić. „Dosta je samo da se setimo, kako se danas svi prosvetljeni narodi i sve srećne države otimaju da otvore što više i što boljih narodnih škola, te kroz njih da unesu u narod što više i što čistije svetlosti od spasonosne prosvete. Uz tu trudbu, da bude što više i što boljih narodnih škola, ide uporedo i neodvojno trudba da se spremе što bolji učitelji. Jer, zaista, gospodo, neka je školska zgrada najsvršenija, a daci pravi anđeli, kada se dadu oni u ruke neuku i nespremnu učitelju, teško će biti i toj školi i toj deci, i onoj „prosveti“ koju će ona dobivati od tog učitelja“ kaže on i upozorava jer „nigde nisu tako opasne i tako nedogledne zle posledice od lošeg majstora, kao što su u školi“.

A danas, danas naše društvo i samo polupismeno, skoro i da ne pomenem da je danas Svetski dan pismenosti, očigledno je zaboravilo na značaj obrazovanja, a da stvar bude i gora izgleda da je na to zaboravila i država. Država koja izdvaja sramotnih 3,1% BDP za prosvetu ne samo da vređa svoje učitelje, i urušava „delatnost od posebnog društvenog interesa“ već je očigledno zaboravila na potrebu investiranja u obrazovanje, pa ih moramo i ovaj put podsetiti kakav je razvoj i napredak onih društava koji u obrazovanje ne ulažu dovoljno i na onu čuvenu Dositejevu da su „sitni oni koji rad učitelja sitnim smatraju“.

Tretiranje obrazovanja kao potrošnje, a ne kao investicije, sasvim izvesno neće pomoći Srbiji da premosti ni jaz između siromašnih i srednje razvijenih zemalja, a svrstavanje med' bogate ostaće samo sanak pusti.

Pa gde da onda učitelj nađe snage za svakodnevno nadahnuće i da „kolo zavrti ispočetka“? Upravo u liku i delu srpskih prosvetitelja i učitelja, onih sa liste svetih, od kojih molitveno traži da ga zaštite pred Tvorcem i Spasiteljem, ili u liku onih učitelja koji na toj listi nisu, poput velikih prećanskih učitelja koji su se vratili preko Save i Dunava u maticu i doneli najnovija dostignuća tada najrazvijenije carevine i pomogli da se stvori jezgro srpskih učitelja i da se Srbija uključi u red modernih država.

U svakom slučaju, nakon Sabora srpskih svetih, pokretnog praznika, koji uvek pada u nedelju najbližu 1. septembru po starom (julijanskom) kalendaru, već sutradan je otpočinjala nova školska godina, a praznik je proslavljan svečano u kućama znanja i crkvenim zdanjima. Toga dana služen je moleban za žive i upokojene učitelje, moleban za đake i roditelje da im nova školska godina bude uspešna.

Svima vama, koji ste našli vremena da zajedno sa domaćinima (kumovima) slave i nama koji smo se starali da ova svečanost uspe želimo dobro zdravlje i da vam nova školska i poslovna godina bude uspešna, kao i da još dugo godina zajedno slavimo ovaj, za učitelje u Srbiji značajan dan, jer „ko slavu slavi, onome i pomaže“ i jer to činimo u pomen onima koji više nisu sa nama, a koji su za života činili velika dela koja su ostala iza njih, za sve vekove i sva vremena.

Živeli!

Prof. Hadži Zdravko M. Kovač,
ravangradski učitelj

8. септембар: Међународни дан писмености

Око милион и 350 хиљада људи у Србији је без дана школе, или са неколико разреда основне. Више од 900 милиона људи у свету је неписмено. Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу прогласила је 8. септембар за Међународни дан писмености 1967. године са циљем да се истакне важност читања.

У Србији је 1,35 милиона људи без основне школе. Према подацима Унеска и Организације за економску сарадњу и развој, од укупног броја неписмених у свету две трећине су жене а 113 милиона деца. Око 75 одсто неписмених становника живи у подсахарским земљама, где женска деца уопште не иду у школу, а следе југозападна и источна Азија и арапске земље. У развијеним земљама, највећи број становника има средњу школску спрему - од 47 одсто у САД, до 61 одсто у Аустрији. образовање,

односно пуна писменост одраслог становништва, и данас је у развијеним земљама једна од основних тема, јер глобализација светске економије захтева писмене раднике, односно преовлађујући је број радних места који траже добро обучену и образовану радну снагу.

У Србији је међу образованим становништвом највише оних са средњом школом, док је са високим образовањем свега 6,5 одсто грађана. PISA истраживање (највећа међународна провера постигнућа ученика) показало је да наши ученици постижу резултате испод просека, јер имају само енциклопедијско и нефункционално знање. До половине прошлог века, концепт писмености подразумевао је елементарну аналфбетско-језичку и математичку оријентацију, а то значи основно савладавање вештина читања и писања.

Од 1964. године развија се нови приступ односно функционално описмењавање и писменост, а основу оваквог концепта чини однос између писмености и привредног развоја. Према дефиницији Пројекта међународне писмености одраслих (IALS), писменост се дефинише као: прозна писменост (разумевање и коришћење информација добијених из текстова), документациона писменост (информације које се налазе у различитим формуларима) и квантитативна писменост (разумевање, на пример, извештаја о стању на рачуну у банци, одређивање пореза, камата и др.). Истраживање Пројекта IALS-а обухватило је шест земаља ОЕЦД-а: САД, Канаду, Немачку, Холандију, Шведску и Швајцарску. Показало се да је међу Швајцарцима 35 одсто писмених, а следе их Американци са 20 одсто. По обухваћености становништва образовањем после обавезног школовања, на првом месту су САД и Јапан са 96 одсто, а следе Швајцарска са 82 одсто и Аустрија са 79 одсто.

Такозвана нова писменост односно информатичко описмењавање и експлозија нових форми комуникација, ступили су на сцену крајем 20. и почетком 21. века. Ту предњажи развој "Мас селф комуникација", односно Масовне индивидуалне комуникације, у коју, технички гледано, спадају Интернет, али и свет комуникације мобилним телефонима

26. септембар: Европски дан језика

Широм Европе, па и у Србији, је обележен Европски дан језика, који за циљ има подизање свести о значају учења страних језика, као и промоцију језичке разноврсности и међукултурног дијалога. Празник је установљен 2001. године одлуком Савета Европе и уз покровитељство Европске уније у уверењу да је вишејезичност на старом континенту драгоценост реалност коју треба сачувати, вредновати и бранити у будућности. Ове године Европски дан језика жели да истакне да језици могу да отворе и нове културне и професионалне хоризонте, осим што су инструмент који олакшава излазак на тржиште рада или промоцију на професионалном плану.

У Београду ће Европски дан језика је обележен тродневним научним скупом на Филолошком факултету уз подршку културних центара више европских држава, а биће организовани и сусрети професора европских језика у Србији, читање поезије и дебате о значају учења страних језика. На скупу „Култура у дијалогу“ на Филолошком факултету говорили су, између осталих, шеф делегације ЕУ у Србији Венсан Дежер, министар образовања, науке и технолошког развоја Жарко Обрадовић, професор Ранко Бугарски и продекан тог факултета Зоран Пауновић.

Према студији коју је урадила европска МЕТ-НЕТ мрежа, са 60 истраживачких институција из 34 земље, чије је седиште у Берлину, најмање 21 од 80 европских језика је у опасности од дигиталног изумирања, јер су остали без писма које може бити информатички обрађено, саопштио је београдски Математички факултет, члан мреже.

У студији, у чијој је припреми учествовало више од 200 експерата, оцењивана је подршка информатичких технологија за сваки од језика у четири области: аутоматско превођење, говорна интеракција, анализа текста и расположивост језичких ресурса.

Неколико језика, као што су исландски, летонски, литвански и малтешки оцењени су најнижом оценом у све четири области, јер ни за један од тих језика није закључено да постоји „одлична подршка“, али је само за енглески језик оцењено да је подршка „добра“. За енглеским следе холандски, француски, немачки, италијански и шпански, за које постоји „умерена подршка“.

За језике као што су баскијски, бугарски, каталонски, грчки, мађарски и полски постоји „фрагментарна подршка“, што и њих сврстава у скуп језика са високим степеном ризика. Овој групи језика припада и српски, као и сви други језици са простора бивше Југославије, наводи се у саопштењу и истиче да је Европа успела да уклони готово све границе између појединих земаља!!! Међутим, једна граница још постоји и чини се непробојном, то је невидљива граница коју представљају језичке баријере и која омета слободан проток знања и информација“, наводи се у саопштењу.

У Европи постоји више од 220 аутохтоних језика, што чини око три одсто од укупног броја језика на свету. У свету се говори 6.000 до 7.000 језика, док се, на

пример, на територији Русије, где живи 148 милиона становника, говори далеко највећи број језика - од 130 до 200, у зависности од критеријума.

ALARMANTNO STANJE U PROSVETI

Piše: Miloš Mišković*

Osobito me je obradovao članak u „Politici“ od ponedjeljka 13. avgusta 2012. godine pod naslovom „Pogoršan odnos nastavnika i roditelja, roditelje zanima samo ocena i nastavnici odrađuju posao“. Verujem da je pitanje uspešnog rešavanja svih problema u prosveti moguće samo kroz institucije sistema, posle široke rasprave u pisanim i elektronskim medijima. Konstatacija profesora Milorada Antića, predsednika Foruma srednjih stručnih škola: „Teže je održati čas petnaestogodišnjacima nego raditi u rudniku“, odražava svu suštinu stanja u učionici, to jest vezane ruke nastavniku i razularenost nevaspitanih pojedinaca koje štite razni zakoni.

Čini mi se da je koren problema u primeni katastrofalnih zakona o deci i obrazovnim ustanovama. I tu nije kraj. Već mesecima građani razmenjuju priče o nekakvom zakonu o mladima kojim bi se drastično ugrozila porodica, ograničenjem prava roditelja, a povećanjem prava maloletnicima. Učestali zahtevi podeljenih prosvetnih radnika za povećanje plata imali bi smisla za mene, kao poreskog obveznika, kada bi naglasak bio na obezbeđenju normalnih uslova rada. To pre svega podrazumeva najstrože kazne za ometanje nastave i napade na prosvetne radnike. Izostavljanjem takvih zahteva sindikat nanosi štetu ugledu i značaju prosvete. Sadržaj roditelja i škole nužno zahteva redovno održavanje roditeljskih sastanaka, bar jednom mesečno, i redovne posete roditelja pojedinim nastavnicima.

Napad maloletnog učenika čekićem na profesorku pokrenuo je brojna pitanja. Profesorka je završila u bolnici sa lakšim povredama (da li lakšim?) i odležala nekoliko dana! A šta se desilo sa učenicom? Da li će biti smešten u zatvor za maloletnike? Šta je sa njegovim roditeljima odgovornim za njegovo vaspitanje i postupke? Da li je izvršen psihijatrijski pregled roditelja i utvrđena njihova odgovornost? Prosvetni radnici traže za sebe zakonom ozvaničen „status službenog lica“, to jest „samo malo“ fizičke zaštite od razbesnelih maloletnika. Nasuprot tom zahtevu, gospoda Ivana Jorgančević, nekadašnji predsednik Saveta roditelja i član Školskog odbora i majka dvojice maloletnika u osnovnoj i srednjoj školi, smatra da prosvetni radnici ne treba da dobiju takav status. Ona misli da samo 20 odsto nastavnika to podržava i da su oni bili svesni rizika od nasilja prilikom odabira svog zanimanja!

A ja, kao zabrinuti građanin i kao poreski obveznik smatram da je nastavnički poziv tako lep, častan i odgovoran posao dostojan potpunog poštovanja i potpune zaštite. Pomenuti poziv je degradiran nakaradnim zakonima i na prosvetnim radnicima je da iznude suspenziju svih tih nakaradnih zakona i uredaba u prosveti. Verujem da prosvetnim radnicima u tom slučaju neće biti potreban nikakav poseban status, sem časnog, uzvišenog i lepog koji imaju.

* zabrinuti građanin, Novi Sad

NEOPHODNA INTERAKCIJA NASTAVNIKA, UČENIKA I RODITELJA

Piše: Radojko Jovović*

„Politika“ je 13. avgusta 2012. godine objavila tekst vredan pažnje „Srbija razgovara“, str. 13. i 14. Dijalog Milorada Antića, profesora matematike i informatike i Ivane Jorgačević, dačkog roditelja i nekadašnjeg predsednika Saveta roditelja i člana školskog odbora, ukazuje da ima dosta otvorenih i ozbiljnih pitanja i tema koje otežavaju uspešno odvijanje nastavnog procesa i školskog života.

Kao dugogodišnji prosvetni radnik i rukovodilac, prosvetni savetnik i školski nadzornik, sa izuzetnom pažnjom sam pročitao dijalog profesora i dačkog roditelja. Prostor mi ne dozvoljava da vršim bilo kakvu dublju pedagošku analizu. No, sasvim sam saguran da je „Politika“ odabrala pravu temu za razgovor. Ona će potrajati, jer je nezaobilazna i uvek aktuelna. Biće potrebna serija tematskih rasprava na temu odnosa škola-đački roditelji i obrnuto. Ona se mora „preseliti“ u škole, porodične domove, u stručna društva, ali moraju

biti i predmet mera i odluka državnih organa na svim instancama, od Ministarstva prosvete i nauka, nacionalnog prosvetnog saveta, do organa lokalne samouprave i inspekcije.

U pedagoškoj istoriografiji, zna se, skoro svi istaknuti pedagozi zahtevali su saradnju porodice i škole, nastavnika i učenika, nastavnika i roditelja, roditelja i dece. Zajednički interes ovih subjekata je rast, razvoj, učenje i vaspitanje učenika. Takva zalaganja zastupali su: Jan Amos Komenski, Žan-Žak Ruso, Johan Pestaloci, Adolf Ferijer, A. S. Makarenko, koji je napisao „Knjigu za roditelje“, a od naših Vojslav Bakić, Jovan Miodragović, Vojslav Mladenović, Sreten Adžić, Nikola Potponjak, Ljubica Prodanović i drugi.

U interesu „modernizacije“, napušteni su u praksi neki oprobani sadržaji i oblici saradnje. To su: razgovori roditelja i nastavnika, redovno održavanje roditeljskih sastanaka sa datim tematskim sadržajima, a ne samo na klasifikacionim periodima, izostali su „dani otvorenih vrata“, održavanje tematskih pre-

davanja zavisno od uzrasta učenika, nema kraćih seminara za roditelje, kao i „malih pedagoških škola“ za roditelje i drugo. Izostaju redovne pedagoške instrukcije direktora, stručnih saradnika i prosvetnih savetnika. Pedagozi i psiholozi škola treba da budu pravi nosioci i kreatori dvosmerne saradnje porodice i škole, nastavnika i učenika. Učenik se ne sme „ostaviti“ daleko ni od nastavnika, ni od roditelja, već uvek mora biti u dijagonali tih odnosa, kao nezamenljiva tačka, kao ličnost koja do maksimuma i svojom aktivnošću treba da razvija svoje potencije i sposobnosti, a ne da bude poligon samo kazneniz mera. Jednostavno rečeno, nema prave moderne i demokratske škole bez važnih subjekata: nastavnika, učenika, roditelja, nastavnih planova i programa i udžbenika. Zato učinimo sve da nastavnici, učenici i roditelji budu pravi partneri u obrazovno-vaspitnom procesu, u interesu mladih, svake porodice i naše društvene zajednice.

* prosvetni savetnik i školski nadzornik, Kragujevac

LICITIRANJE

Piše: Dnevni list „Danas“

I ova školska godina, gotovo tradicionalno, počela je u Srbiji štrajkom prosvetnih radnika. Doduše, ograničenom i u znatno manjem obimu i trajanju nego što je to bio recimo prošlogodišnji, i u skladu s tim i nazvanim štrajkom upozorenja.

Prema podacima Ministarstva prosvete, u toj upozoravajućoj obustavi na samom početku prvog polugodišta je tek nešto više od jednog procenta svih škola u Srbiji. Rezultat dakle, takoreći jedva vidljiv u odnosu na recimo „slavna vremena“ pre deceniju i po i dečjih parola upućenim tadašnjem ministru prosvete Danilu Ž. Markoviću - „Dačo care, ne daj raji pare!“

Ali, to znači da je iz matrice ovogodišnjeg bunta prosvetara iščilela svaka politička konotacija. Recimo, od prosvetnih sindikalnih lidera tokom avgustovskih pregovora na kraju raspusta sa predstavnicima vlade, mogao se čuti i zahtev da se svim državnim službenicima plate mere na isti način. Preciznije, da na primer ne može vozač u nekoj od mnogobrojnih vladinih agencija da ima veću platu od nastavnika u osnovnoj školi.

Licitiranje ko šta (ne)može svelo se na kraju na povećanje plate od dva odsto i jubilarne nagrade, te iskazano

obostrano razumevanje za težak položaj - učitelji razumeju da država nema para, a vlada razume da oni teško žive, kao i većina u Srbiji uostalom. Nedorečene su ostale najave o tehnološkim viškovima u prosveti, kao i zahtevi da se poštuje zakon o budžetu i plate usklađuju sa inflacijom - teško da se tako nešto može očekivati od države kao poslodavca uz sav pritisak i pretnje socijalnim buntom.

Društveni efekat međutim nastavlja se na istoj spirali kao i dosad - a to je širenje osećaja entropije i prepuštenosti sebi. Brojni roditelji ponovo su na internet forumima komentarisali kako se prosvetni radnici u stvari uzalud bune, jer zbog pada nataliteta ima sve manje dece koju mogu da uče, i objašnjavali kako upravo i jeste sve u novcu - treba ga imati dovoljno za privatne učitelje i privatne škole.

Nepoverenje u sistem i u institucije možda je opasniji alarm od svakog štrajka upozorenja, obustave nastave i skraćanja časova. Stoga, valjalo bi da sve strane u ovoj priči pre svake akcije i odluke, pre parola i strategija, pre ljutnje i nezadovoljstva, pre demonstriranja autoriteta i sile, ulože napor i prisete se osnovnog prosvetnog cilja - brige o deci i o njihovom obrazovanju i podizanju u slobodne građane demokratske zemlje.

* Redakcijski komentar*

ПРОПИС ЈАЧИ ОД НАЈБОЉЕГ ИНТЕРЕСА ДЕТЕТА

Уочи почетка школске године Покрајинском омбудсману су се обраћали родитељи који су желели да одложе полазак свог детета у школу позивајући се на налаз и мишљења стручњака. Најчешће се притужбе односе на то да се приликом разматрања њиховог захтева за одлагање поласка у школу поменути налази не уважавају. Родитељи сматрају да строго поштовање законских одредби, без могућности одлагања поласка у школу и без прописивања изузетака који би били потврђени мишљењем стручњака, није у најбољем интересу њихове деце, а што би требало да буде основни принцип и образовних институција.

Покрајински омбудсман је уочи предстојеће школске године поново примио већи број представки родитеља који се жале на немогућност одлагања поласка њиховог детета у школу. Разлог за то је одредба Закона о основама система образовања и васпитања која налаже да у школу мора да се упише свако дете које до почетка школске године има најмање шест и по, а највише седам и по година. Овим законом није предвиђена могућност одлагања уписа, будући да је прописано да у поступку испитивања детета уписаног у школу сама школа може да утврди потребу доношења индивидуалног образовног плана, или пружање додатне образовне, социјалне или здравствене подршке.

Најчешће су притужбе родитеља будућих првака који су рођени у јануару и фебруару, а који на почетку школске године представљају узрасно најмлађу групу деце. Упркос томе што васпитачи, педијатри, педагози или психолози сматрају да поједина деца интелектуално, емотивно и социјално нису зрела за полазак у школу, при њиховом упису школска управа окакве налазе и мишљења стручњака не цени као евентуални основ за одлагање дететовог поласка у школу.

Сличан проблем постоји и када дете из оправданих разлога није похађало предшколски припремни програм или га је похађало у трајању краћем од половине предвиђеног трајања. У овом случају постоји законска неусаглашеност која може значајно да угрози процес припреме детета за школску средину и учење, односно учини је неадекватном. Законом о предшколском васпитању и образовању прописано је да је похађање предшколског припремног програма у трајању од девет месеци по четири сата дневно обавезно, а родитељи који дете не упишу у предшколски припремни програм могу због тога и да одговарају за прекршај. Са друге стране, примењујући одредбе Закона о основама система образовања и васпитања, школе децу уписују у први разред без обзира на то у ком

обиму су похађала овај програм и да ли су га уопште похађала. Уверење предшколских установа о томе да је дете похађало одговарајући припремни програм издаје се за свако дете, али и у случајевима када се њиме потврђује да се припрема настава похађала неуредно, оно не може да послужи као основ за одлагање уписа детета у први разред.

Деца из осетљивих друштвених група, деца са инвалидитетом као и деца са сметњама у развоју која се у оваквим ситуацијама у основношколски образовни систем укључују недовољно или потпуно неприпремљена самим тим су у још специфичнијем положају. У сличној ситуацији су и деца која су у години пред полазак у школу током дужег периода била болесна или на болничком лечењу. Упркос томе што закон предвиђа могућност да се у овим случајевима припремни предшколски програм реализује у породици, путем путујућих вртића или у здравственим установама, такве активности се у пракси спроводе ретко или се уопште не спроводе.

Основни аргумент школских управа и Министарства просвете науке и технолошког развоја којима се образлаже немогућност одлагања уписа деце у школу заснива се на законским одредбама у којима се наводи да ће се деци којој је потребна образовна, здравствена или социјална подршка она обезбедити у школи. Међутим, искуство је показало да је овакав вид подршке понекад недовољан, неефикасан и неблаговремен, првенствено због недостатка финансијских средстава, проблема у ангажовању одговарајућих стручњака или кашњења приликом спровођења одговарајућих административних поступака. Примера ради, одлучујући у једном предмету у једној војвођанској јединици локалне самоуправе, надлежна интересорна комисија каснила је више од годину дана, а до застоја је дошло због великог броја захтева, недовољног броја чланова комисије и нерегулисаног начина исплате накнаде члановима комисије.

Имајући у виду значај адекватне припремљености детета за школску средину и неусаглашеност законских одредби које се тичу обавезности похађања припремног предшколског програма у години пред упис у школу као и принцип остваривања принципа најбољег интереса детета у сваком конкретном случају Покрајински омбудсман од Министарства просвете науке и технолошког развоја и школских управа очекује предузимање свих потребних активности у циљу допуне прописа одредбама којима би се уредили изузеци, те у случајевима када за то постоје оправдани разлози предвиде могућност одлагања уписа детета у школу.

ПАРТИЦИПАЦИЈА ДЕЦЕ У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА „ОД ПРАВА ДА ГОВОРИШ ДО ПРАВА ДА ТЕ ЧУЈУ!“

УСкупштини АПВ 13. септембра је одржан скуп о партиципацији деце и младих у Србији под називом „Од права да говориш до права да те чују!“. Скуп је организовао Покрајински завод за социјалну заштиту, а на отварању су се присутнима обратили покрајински омбудсман Анико Мушкиња Хајнрих, директорка Покрајинског завода Рада Митровић и члан Координационог одбора Мреже организација за децу Србије Саша Дујин.

Скуп је уприличен како би се на њему представили резултати истраживања о партиципацији деце на локалном нивоу у Србији „Учешће деце и младих у доношењу одлука у локалним самоуправама у Србији“. Ово истраживање, које је обухватило преко 2.000 младих и представника локалних заједница у 20 општина у Србији, спровела је Мрежа организација за децу Србије у партнерству са организацијом UNICEF. Циљ истраживања био је да се утврди актуелно стање у области укључивања деце и младих у процесе доношења одлука, као и да се на основу резултата истраживања формулишу препоруке за повећање деље партиципације у локалним заједницама.

Истичући значај укључивања деце у доношење одлука које се односе на њихова права, покрајински омбудсман Анико Мушкиња Хајнрих је указала и на вишеструко корисне ефекте деље партиципације. Осим што изношење сопственог мишљења при одлучивању о сопственој добробити представља основно људско право, уважавање мишљења деце доприноси и ефикаснијој заштити њихових права. Учешћем деце у одлучивању о питањима која их се непосредно тичу обезбеђује се доношење бољих ре-

шења како за децу, тако и за шире заједнице, а деца се уједно укључују и у један демократичан процес у заједници. „Иако постоје одређени облици партиципације који указују на позитивне помаке у овој области, попут школских парламената или омладинских центара, степен партиципације међу децом и младима у Србији је још увек недопустиво низак. Често се такви механизми не користе сврсисходно, а утицај деце и младих у оквиру таквих механизма при доношењу истински важних одлука је веома мали“ закључила је покрајински омбудсманка.

Млади из невладиних организација, омладинских група и канцеларија за младе из Бачке Паланке, Новог Сада и Темерина говорили су о примерима добре праксе у локалним самоуправама у АП Војводини, а о искуствима Покрајинског омбудсмана у области партиципације деце и младих говорила је виша стручна сарадница за права детета у овој институцији Сања Риста Попић. Резултати истраживања „Учешће деце и младих у доношењу одлука у локалним самоуправама у Србији“ указују на то да локална самоуправа и млади у локалним заједницама имају потпуно различито, ако не и супротно поимање стварног и пожељног степена и могућности партиципације деце и младих у одлучивању о питањима која се тичу њихових права и интересовања. Док 97 одсто представника локалне заједнице сматра да млади имају могућности утицаја на одлучивање у њој, чак 86 одсто анкетираних младих тврди да никада није било укључено у равноправно доношење одлука са представницима власти, а 79% да никада нису присуствовали састанцима са представницима општине.

Наставан са сир. 1

Иако чак 68 одсто младих тврди да никада није присуствовало консултацијама са доносиоцима одлука на локалном нивоу, а 53 одсто њих да никада није присуствовало састанцима са представницима школе, 63 одсто анкетираних представника локалне заједнице тврди да у њиховим срединама постоје механизми за ангажовање младих. Млади мисле да њихово учешће, ако га уопште има, није суштинско, односно да се њима манипулише и да одраслима служе као декорација за њихове циљеве. Млади представнике локалне самоуправе такође оцењују као најмање заинтересоване за њихово мишљење. Препоруке истраживања упућене су како локалним самоуправама, тако и осталим надлежним институцијама и установама, као и организацијама цивилног друштва и јавности. Суштина препорука је то да глас деце и младих као специфичне друштвене групе мора да се чује и уважава у телима локалне самоуправе и то на што непосреднији начин. Успостављање двосмерне комуникације и разговори о питањима од значаја за најбољи интерес деце и младих први су корак на том путу.

**JULSKA ZARADA 41.180 DINARA
OBRAZOVANJE 99 DINARA ISPOD PROSEKA**

- Za godinu dana zarade "oslabile" 0,4 odsto • Najveći prosek imaju zaposleni u duvanskoj industriji, čija zarada prelazi 100.000 dinara • Uobičajeno najniži prosek zarada imaju zaposleni u kinematografiji, TV i muzičkoj produkciji

Prosečna zarada isplaćena u julu 2012. godine u Republici Srbiji iznosila je 57.240 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u junu 2012. godine, nominalno je manja za 2,5%, a realno je manja za 2,6.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u julu 2012. godine u Republici Srbiji iznosila 41.180 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u junu 2012. godine, nominalno je manja za 2,7%, a realno je manja za 2,8%.

Najplaćeniji radnik u Srbiji je zaposlen u duvanskoj industriji. Njihov julski prosek zarada "pregazio" je 100.000 dinara i vredi dve i po prosečne plate u Srbiji, koji je julu iznosio 41.180 dinara. Prvima na listi, duvandžijama je ovog meseca za više od osam hiljada dinara veća plata nego u junu. Iza njih su zaposleni u proizvodnji koksa i derivata nafte. Oni su u julu prosečno podelili po gotovo 86.000 dinara. Ovakvim platama se, međutim, nisu radovali, jer su prosečno ove godine primili po 96.000 dinara. I kod upravljačkih delatnosti i savetovanja, statistika beleži pad zarada - primili su gotovo 80.000 dinara, odnosno više od 15.000 manje nego što su uobičajeno dobijali svakog meseca ove godine.

Uobičajeno najniži prosek zarada iz meseca u mesec imaju zaposleni u kinematografskoj, televizijskoj i muzičkoj produkciji. Julska plata im je čak i pala, a iznosila je 18.522 dinara. U julu, međutim, ima zaposlenih koji su dobili manje od "kinematografa". Radnici proizvodnje ostalih saobraćajnih sredstava, primili su samo 14.592 dinara. Njima je zarada oko 10.000 dinara manja od njihovog proseka.

Zaposleni u glavnom gradu, prema podacima zavoda za statistiku, u julu su prosečno primili 51.246 dinara. Većina gradova i opština, međutim, nije "dogurala" ni do 40.000 dinara. Najveće plate podeljene su u Surčinu i Novom Beogradu - više od 60.000 dinara, iza je Lajkovac sa 56.595 i Kostolac sa 55.305 dinara. Posle Surčina, slede Kosjerić sa 61.756 dinara, zatim Lazarevac 61.498 dinara, Lajkovac 59.629 i Novi Beograd 57.999 dinara

Na spisku opština sa najnižim platama, posle Niške Banje su Bela Palanka sa 25.300 dinara, Svrlijig sa 25.494 dinara, Vranjska Banja 25.568 dinara i Kuršumlija sa 25.995 dinara.

U AP Vojvodini prosečno isplaćena zarada za jun 2012. godine iznosi 56.486 dinara i za 3,8 % je niža od isplaćenog proseka u Republici Srbiji, dok je isplaćena neto zarada za isti mesec ostvarena u iznosu od 40.631 dinar.

	Prosečne zarade				Pros. zar. bez poreza i doprinosa			
	RSD		Indeksi		RSD		Indeksi	
	VII 2012	I-VII 2012	Nom. VII 2012	Realni I-VII 2012	VII 2012	I-VII 2012	Nom. VII 2012	Realni I-VII 2012
Republika Srbija	57240	56140	97,5	109,6	41180	40472	97,3	109,7
Srbija - Sever	63602	62649	98,0	109,9	45676	45098	97,7	110,0
Beogradski region	71492	70258	98,2	110,6	51246	50528	97,6	110,5
Region Vojvodine	55272	54507	97,9	109,0	39795	39289	97,9	109,4
Srbija - Jug	49002	47657	97,1	109,2	35358	34442	109,2	97,0
Reg Šumadije i Zap Srbije	48070	46670	96,9	108,8	34818	33826	96,9	108,8
Reg Južne i Istočne Srbije	50140	48873	97,3	109,7	36019	35200	97,2	109,7
Reg Kosovo i Metohija	-	-	-	-	-	-	-	-
Grad Beograd	71492	70258	98,2	110,6	51246	50528	97,6	110,5
Grad Novi Sad	63309	64141	95,9	108,6	45595	46320	95,9	108,9
Grad Niš	49929	48529	99,0	107,2	35873	35050	98,8	107,5
Grad Kragujevac	56747	52768	100,3	111,1	41120	38188	100,6	111,2

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zar. bez por. i dopr.	
	VII 2012	I-VII 2012	VII 2012	I-VII 2012
Ukupno	57240	56140	41180	40472
Poljopoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	48847	48652	35158	35073
Rudarstvo	79386	89064	56413	63411
Prerađivačka industrija	50656	47963	36780	34863
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	94393	99933	67057	70948
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	52919	51661	38160	37178
Gradevinarstvo	48552	47969	35011	34583
Trgovina na vel i malo i popravka motornih vozila	42804	41918	31192	30593
Saobraćaj i skladištenje	58472	59718	42190	43176
Usluge smeštaja i ishrane	32423	30449	23672	22231
Informisanje i komunikacije	87655	82347	60670	58551
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	97672	103638	70538	75049
Poslovanje nekretninama	56250	60927	40188	43705
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	76466	77052	55382	56337
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	43864	42220	31697	30466
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	71287	69790	50835	49814
Obrazovanje	57367	56017	41081	40140
Zdravstvena i socijalna zaštita	57773	54889	41445	39415
Umetnost, zabava i rekreacija	54578	53302	39373	38407
Ostale uslužne delatnosti	38109	38521	27766	28035

Period jul 2012/jul 2011.

Prosečna zarada isplaćena u julu 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u julu 2011. godine, nominalno je veća za 5,7%, a realno je manja za 0,4%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u julu 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u julu 2011. godine, nominalno je veća za 5,2%, a realno je manja za 0,8%.

Period januar-jul 2012 /januar-jul 2011.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar-jul 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar-jul 2011. godine, nominalno je veća za 9,6%, a realno je veća za 4,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar-jul 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar-jul 2011. godine, nominalno je veća za 9,7%, a realno je veća za 5,0%.

Najviši standard ima Luksemburg

Prema poslednjoj analizi Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) Albanija, Bosna i Hercegovina i Makedonija imaju najniži životni standard u regionu, dok je lider regiona Slovenija. Prema podacima MMF-a iz aprila ove godine Hrvatska ima 14.457 dolara, a Slovenija 24.533 dolara bruto društveni proizvod (BDP) po glavi stanovnika pa zauzimaju 45. odnosno 32. mesto na listi MMF-a. Crna Gora je na 69. mestu, sa 7.317 dolara, a Srbija na 75. sa 6.081 dolarom bruto nacionalnog dohotka po glavi stanovnika. Najviši BDP u svetu ima Luksemburg i to 113.533 dolara po stanovniku, a slede Katar, Norveška, Švajcarska, Ujedinjeni Arapski Emirati (UEA), Australija, Danska, Švedska, Kanada i Holandija.

**MESEČNA INFLACIJA 1,6%
Godišnja inflacija 7,9%**

Indeksi potrošačkih cena se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u avgustu 2012. godine, u odnosu na jul 2012. godine, u proseku su povećane za 1,6%. Potrošačke cene u avgustu 2012. godine, u odnosu na isti mesec 2011. godine, povećane su za 7,9%, dok su u odnosu na decembar 2011. godine povećane za 7,1%. Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje u avgustu 2012. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Alkoholna pića i duvan (4,6%), Transport (2,5%), Hrana i bezalkoholna pića (2,3%), Rekreacija i kultura (2,0%), Obrazovanje (1,4%) i Zdravstvo i Komunikacije (za po 0,7%). U istom periodu zabeležen je pad cena u grupama Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje stana i Odeća i obuća (za po 0,4%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

	Inflacija (merena Indeksima potrošačkih cena)											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godišnja stopa												
2011	11,2	12,6	14,1	14,7	13,4	12,7	12,1	10,5	9,3	8,7	8,1	7,0
2012	5,6	4,9	3,2	2,7	3,9	5,5	6,1	7,9	-	-	-	-
Mesečna stopa												
2011	1,4	1,5	2,6	1,1	0,4	-0,3	-0,5	0,0	0,2	0,4	0,9	-0,7
2012	0,1	0,8	1,1	0,6	1,4	1,1	0,1	1,6	-	-	-	-

РАСПОЛАГАЊЕ СРЕДСТВИМА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ ИЗДАВАЊЕМ У ЗАКУП НЕПОКРЕТНОСТИ

Питање: Да ли школа може да користи приходе од издавање у закуп наменски, за опремање школе наставно техничким средствима, без обавезе да иста уплаћује на рачун буџета Републике Србије?

Одговор: Према Закону о буџетском систему („Сл. гласник РС“, бр. 54/09, 73/10, 101/10 и 101/11), приходи од давања у закуп, односно на коришћење непокретности и покретних ствари у својини аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе сматрају се јавним приходима који се уплаћују у буџет.

Према члану 2. Закона о буџетском систему, наменски приходи су јавни приходи чије је коришћење и намена утврђена законом и у складу са чланом 22. Закона о буџетском систему, исказују се као сопствени приходи корисника.

Према члану 18. Закона о јавној својини („Сл. гласник РС“, бр. 72/11), установе, јавне агенције и друге организације чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе које немају статус државног органа и организације, имају право коришћења на непокретним и покретним стварима у јавној својини које су им пренете на коришћење.

Према члану 22. Закона о јавној својини, носиоци права коришћења имају право да ствар држе и да је користе у складу са природом и наменом ствари, да је дају у закуп и да њоме управљају у складу са овим и другим законом. Давање у закуп ствари у својини Републике Србије врши се по претходно прибављеној сагласности Републичке дирекције за имовину Републике Србије, а средства остварена давањем у закуп приход су носиоца права коришћења који је ствари дао у закуп.

С обзиром да је одредбама Закона о јавној својини прописано да носиоци права коришћења (које укључује и установе) стварима управљају и у складу са другим законом, Министарство финансија указује да, према члану 2. Закона о буџетском систему, установе основане од стране Републике Србије, односно локалне власти, над којима оснивач, преко директних корисника буџетских средстава, врши законом утврђена права у погледу управљања и финансирања, су индиректни буџетски корисници.

Законом о буџетском систему је прописано да је директни буџетски корисник одговоран, у буџетском смислу, за трансакције индиректног буџетског корисника.

Полазећи од наведеног, мишљење Министарства финансија је да је неопходно да се школа претходно обрати надлежном кориснику буџетских средстава да одобри давање у закуп и коришћење остварених прихода од издавања у закуп пословног простора за одређене намене, односно, како је у допису наведено, за опремање школе наставно техничким средствима. Након добијеног одобрења директног буџетског корисника, потребно је обратити се Дирекцији за сагласност, да би по прибављеној сагласности Дирекције школа могла да користи средства за наведену намену. Министарство финансија напомиње да, према члану 22. став 4. Закона о јавној својини, уговор о закупу сачињен без сагласности Дирекције ништав је.

На овај начин ће се испоштовати одредбе и Закона о буџетском систему које обавезују кориснике буџетских средстава да у припреми и извршењу буџета поштују принципе ефикасност, економичности и ефективности. (*Мишљење Министарства финансија, бр. 011-00-00274/2012-03 од 18. маја 2012*)

ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ ЧЛАНОВА ШКОЛСКОГ ОДБОРА

Питање: Да ли директор школе може покренути дисциплински поступак против чланова школског одбора (због тога што је тај орган донео решење да директор у овој години у целости искористи годишњи одмор за претходну годину), како то захтева општински просветни инспектор?

Одговор: Директор нема право на покретање дисциплинског поступка против чланова школског одбора. За свој рад школски одбор одговара скупштини јединице локалне самоуправе. Према одредби члана 55. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11), скупштина јединице локалне самоуправе разрешиће, пре истека мандата, поједине чланове, укључујући и председника или цео орган управљања установе ако:

1. орган управљања доноси незаконите одлуке или не доноси одлуке које је на основу закона и статута дужан да доноси;
2. члан органа управљања неоправданим одсуствовањима или несавесним радом онемогућава рад органа управљања;

3. у поступку преиспитивања акта о именовану утврди неправилности;
4. овлашћени предлагач покрене иницијативу за разрешење члана органа управљања због престанка основа по којем је именован у орган управљања;
5. наступи услов из члана 54. став 10. овог закона (ако наступе разлози које представљају сметњу за избор у орган управљања установе за образовање и васпитање).

Уосталом, против оних чланова школског одбора који нису запослени у школи потпуно је искључено вођење дисциплинског поступка – такав поступак може се водити само против запослених лица. Али он се не може водити ни против представника запослених у школском одбору, пошто се не ради о повредама радних обавеза. Наиме, вршење функције члана школског одбора не представља обављање послова због којих је запослени засновао радни однос. Да је тај закључак исправан, потврђује и то што запослени неће бити одговоран за напуштање чланства у школском одбору, док одбијање послова описаних у његовом уговору у раду за последицу може имати покретање дисциплинског поступка.

ОБАВЕЗЕ ПОСЛОДАВЦА У ОБЛАСТИ СПРЕЧАВАЊА ЗЛОСТАВЉАЊА НА РАДУ

Питање: Које су обавезе послодавца у погледу информисања запослених о последицама непоштовања спречавања злостављања на раду?

Одговор: Чланом 7. Закона о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС“, број 36/10) утврђена је обавеза послодавца да запосленог пре ступања на рад, писменим путем обавести о забрани вршења злостављања на раду и правима, обавезама и одговорностима запослених и послодавца у вези са забраном злостављања. Ова обавеза послодавца важи за будуће, односно за нове запослене.

Закон говори о „запосленима који су у радном односу“, не одређујући природу радног односа. С обзиром на то да запослени може да заснује радни однос на неодређено или на одређено време, радни однос са приватником, радни однос с пробним радом..., то у свим овим случајевима послодавац мора једнако да поступа: да писмено обавести сваког запосленог о забрани злостављања на раду.

Ако послодавац не поступа по овој норми, он чини прекршај из члана 36. Закона, за који ће се послодавац са својством правног лица казнити новчаном казном од 100.000 до 400.000 динара, а предузетник који нема својство правног лица – новчаном казном од 10.000 до 40.000 динара. За прекршај ће се казнити и одговорно лице у правном лицу – новчаном казном од 5.000 до 30.000 динара.

ПРЕЦИЗИРАЊЕ НАКНАДЕ ЗА ДОЛАЗАК НА РАД И ОДЛАЗАК СА РАДА У ОПШТЕМ АКТУ ИЛИ УГОВОРУ О РАДУ

Општим актом (колективним уговором или правилником о раду) и уговором о раду прецизирају се услови и елементи накнаде за долазак на рад и одлазак са рада.

Чланом 118. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005 и 54/2009) прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду за долазак и одлазак са рада, у висини цене превозне карте у јавном саобраћају.

Из одредбе произлази да запослени има право на накнаду трошкова за долазак и одлазак са рада што значи да накнада трошкова припада запосленом за дане којима је долазио на посао. За дане одсуствовања са рада (боловање, плаћено одсуство, годишњи одмор и др) запослени нема право на накнаду трошкова за долазак и одлазак са рада.

Самим Законом остављено је да се ова одредба детаљније прецизира општим актом и уговором о раду. У смислу одредби Закона под општим актом сматрају се колективни уговор и правилник о раду.

Мишљења смо да се општим актом (колективним уговором или правилником о раду) и уговором о раду може утврдити до које удаљености се обезбеђује накнада ових трошкова, да ли је то цена аутобуса и/или воза. Такође, мишљења смо да се општим актом и уговором о раду може предвидети да послодавац може запосленом купити месечну карту, да обезбеди сопствени превоз, исплати накнаду превоза у новцу у висини превозне карте у јавном саобраћају на начин који утврди или на други начин обезбеди превоз за долазак на рад и одлазак са рад. (*Мишљење Министарства рада и социјалне политике, бр. 011-00-645/2011-02 од 20. септембра 2011*)

GAZDE ANGAŽUJU DETEKTIVE DA PROVERAVAJU BOLOVANJA

Poslodavci u Novom Sadu sve češće se odlučuju da angažuju privatne detektive kada im neko od zaposlenih ode na neočekivano bolovanje, kako bi diskretno utvrdili da li se radnik folira ili ne. Kako za Novosti kaže direktor detektivske agencije "Enigma" Ivan Jontović, gazdama i direktorima je isplativije da novac daju za usluge detektivima, nego da isplaćuju plate i doprinose nekom ko svakih mesec dana ide na lažna bolovanja. Prema njegovim rečima, ukoliko gazde posumnjaju i angažuju ih, u gotovo 100 odsto slučajeva se sumnje rukovodilaca pokažu tačnim. Najčešće se dani bolovanja zloupotrebljavaju iz krajnje nužde, za obavljanje privatnih i honorarnih poslova, pa je tako jedan tridesetogodišnjak primao 65 odsto od plate u svojoj matičnoj firmi, dok je u isto vreme radio na građevini kako bi prehranio porodicu. Međutim, primeri iz prakse potvrđuju da se radnici na lažna bolovanja odlučuju i ako im se putuje ili renovira stan, a jedan primer iz Novog Sada pokazuje da je zaposleni otvorio bolovanje kako bi sa prijateljima igrao fudbal.

TRAŽILI ČISTAČICU SA FAKULTETOM!

U vreme krize teško se dolazi do posla, ali da je za radno mesto čistačice u školi neophodno priložiti prosek ocena i dokaz o završenom fakultetu, niko nije očekivao u Zeničko-dobojskom kantonu. I šire. Srećom, u pitanju je greška. Osnovna škola „Hamza Humo“ u selu Babino, udaljenom desetak kilometara od Zenice, greškom je na konkursu zatražila čistačicu sa „položenim stručnim ispitom i uverenjem o proseku ocena ostvarenih na visokoškolskoj ustanovi“, preneo je Tanjug. Pomoćnik ministra za obrazovanje Zeničko-dobojskog kantona Rasim Bajrić nije mogao da veruje da se tako nešto desilo. „Otkle vam to? Ma dajte, to nije istina... Kakav fakultet treba za posao čistačice?“, upitao je novinare koji su želeli objašnjenje za takav zahtev za radno mesto čistačice. Očigledno zatečen, pišu banjalučke Nezavisne novine, pomoćnik ministra je, ipak, novinare uputio na direktora škole Amira Zukića koji je priznao da je po sredi „tehnička greška“. „Izaći će novi, ponovljeni konkurs jer smo pogrešili u tehničkoj pripremi oglasa. Kopirali smo sadržaj konkursa koji je validan za nastavnike. Znači, reč je o našoj gruboj greški. Zaista nam je žao zbog ovog propusta“, priznao je direktor Zukić dodajući da radnica ili radnik koji se budu prijavili na konkurs za upražnjeno radno mesto za održavanje higijene u školi ne treba da ima završen fakultet.

ŠIMPANZA POBEDILA NAUČNIKA U TESTU PAMĆENJA

Šimpanza po imenu Ajumu pobedila je u testu memorije čoveka, i to ne bilo kojeg već jednog naučnika. Mladi Ajumu, rođen 2000. godine, koji živi u Institutu za istraživanje primata u Kjotu u Japanu, deo je projekta koji se bavi prepoznavanjem kod šimpanzi. Test se sastojao od odgovaranja na pitanja koja je postavljao kompjuter dodirivanjem ponuđenih rešenja na monitoru, a osim vođe projekta, Ajumu je bio bolji i od studenata. Kako je saopšteno, Ajumu ne pamti samo brojeve već i lokacije koje se na monitoru pojavljuju samo na 60 milisekundi, odnosno kraće no što traje treptaj oka. Naučnici spekuliraju da Ajumu čak ima i fotografsko pamćenje i da je njegova vrsta evoluirala. Ono što je u ovom trenutku najintragantnije jeste to što su i druge šimpanze koje su bile deo ovog istraživanja takođe pobeđivale ljude na tom testu, ali i naučna pretpostavka da je fotografsko pamćenje poslednji korak pre razvijanja govora, zbog čega se očekuju novi evolutivni pomaci kod te životinjske vrste.

VENČALI SE ĐAK I NASTAVNICA

Pred matičarem u Perhtolzsdorfu, pokraj Beča, krajem prošle nedelje "sudbono da" izgovorili su 16-godišnji đak i njegova bivša nastavnica, nekadašnji trener rukometa iz Hrvatske Renata Juras (43). Mladoženja Ervin Unterlehner i njegova izabranica su do konačnog sklapanja braka mnogo rizikovali i mnogo izgubili, pošto je njihova veza izazivala kontroverzu otkad je obelodanjena. Pre tri godine, Ervin se zaljubio u svog trenera rukometa Renatu Juras, a kada se saznalo da je tada 41-godišnja Hrvatica imala seksualne odnose sa 13-godišnjakom, javnost je bila

DOBITNA KOMBINACIJA - VATROGASAC I UČITELJICA!

Najkompatibilniji partneri su oni koji se bave različitim stvarima, dok najmanje privlačnosti ima među ljudima sličnih zanimanja, pokazalo je istraživanje američkog portala za upoznavanje eHarmony. Među top zanimanjima koja se najbolje slažu su: on bankar, ona učiteljica; on nezaposlen, ona lični trener; on bankar, ona lekarka; i on vatrogasac, ona učiteljica. Najmanja kompatibilnost je kod parova kod kojih je muškarac u penziji, a žena medicinska sestra ili administrativni asistent; ili kad je muškarac umetnik, a žena studentkinja; ili kad je muškarac lekar, a ona studentkinja. „Sličnost nema veze s hemijom, jer što se žena kreće u šarenijem društvu to je veća verovatnoća da će pronaći nekog ko će je privući, a to ne mora nužno biti muškarac koji će joj biti sličan“ - istakla je Mira Kirhenbaum, autorka knjige „On je gospodin Pravi? Sve što treba da znate pre nego što se obavezete“. Međutim neki stručnjaci tvrde drugačije, tj. da će se s vremenom sve njihove različitosti iskristalisati i biti najveći uzrok problema nakon što zaljubljenost prođe, piše Daily Mail.

ESTONIJA: SVI OSNOVCI ĆE UČITI PROGRAMIRANJE

Estonija radi na uvođenju novina u školski program koje će osigurati da 100 odsto đaka državnih škola bude u stanju da programira i bude kompjuterski pismeno. Obrazovni program pod nazivom "ProgreTiiger" počinjaće već u prvom razredu osnovne škole, u koji estonski mališani kreću sa 7 ili 8 godina. Računarsko obrazovanje biće nastavljeno sve do kraja školovanja, što je u ovoj maloj baltičkoj državi uzrast od oko 16 godina. Sajt Venturebeat.com navodi da estonski nastavnici prolaze obuku za novi način obrazovanja, a da su u sve uključene i privatne IT kompanije, koje očigledno vide interes pošto će dugoročno profitirati od kompjuterski obrazovane populacije. "ProgreTiiger" počinje kao pilot program u nekoliko škola, da bi se kasnije proširio na celokupan obrazovni sistem Estonije.

OSNOVE PRAVOSLAVNE KULTURE U RUSKIM ŠKOLAMA

Ruski osnovci mogu u celoj zemlji da pohađaju časove veronauke prvi put od boljševičke revolucije, javila je novinska agencija VIA, ističući da nastava ovog predmeta, koji se zvanično zove Osnove pravoslavne kulture, počinje tek od četvrtog razreda i neće ga predavati sveštenici.

Osnovci mogu, osim Osnova pravoslavne kulture, da uče o islamskoj, budističkoj i jevrejskoj kulturi, ali su ta tri predmeta privukla samo jedan odsto učenika. Prema podacima gradskih vlasti Moskve, samo 23 odsto roditelja upisalo je svoju decu na pravoslavnu veronauku, dok je na osnove svetskih religijskih kultura upisano 27 odsto učenika, a 47 odsto na Osnove etike. Agencija kaže da je najveći problem bio nalaženje nastavnika koji su morali da završe kurs na Moskovskom institutu za otvoreno obrazovanje, jer sveštenici neće biti predavači. Moskovska patrijaršija je iznenađena malim odzivom za veronauku i očekuje da će interesovanje porasti. U 19 regiona Rusije predmet je predavan eksperimentalno od 2010, podseća VIA.

zaprepašena. Usledila je prijava zbog zavođenja maloletnika, Renata je izgubila posao i čak je osuđena na 22 meseca zatvora uslovno. Uprkos svemu, Ervin i Renata su odlučili da žive zajedno, a krajem juna dobili su ćerku Noemi. Najzad, prošlog petka, usledio je i put do matičara da bi se ozvaničio zajednički život. Na burme, par je ugravirao poruku „do neba i nazad“, što - kako kaže Ervin - opisuje njihovu ljubav. Inače, umesto na bračno putovanje, Ervin će krenuti u školu - pošto je danas i u Austriji počela nova školska godina.

